

137. Maanantaina 11 päivänä joulukuuta 1989

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi vuodelta 1990 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista 4516

Hallituksen esitys n:o 109
Lakialoitteet n:ot 87 ja 98
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8

2) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta 4540

Hallituksen esitys n:o 110
Lakialoitteet n:ot 29, 54, 64, 67, 69, 75, 81, 84, 85, 96 ja 104
Toivomusaloitteet n:ot 29, 48, 50, 55, 58, 63 ja 77
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85

3) Ehdotus laiksi Suomen Vienti-
luotto Oy:n korkotuesta ja valuutta-
kurssitappioiden korvaamisesta 4541

Hallituksen esitys n:o 235
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8

4) Ehdotukset laiksi pääkaupunki-
seudun rakennusmaamaksusta annetun
lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 181
Lakialoite n:o 105
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15

Pöydällepanoa varten esi-
tellään:

5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 87 hallituksen esityksen johdosta
laiksi tullitariffilain liitteenä olevan tul-
litariffin muuttamisesta (HE n:o 213) 4543

6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 88 hallituksen esityksen johdosta
valmisteveroetujen myöntämismenette-
lyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE
n:o 222) ”

7) Laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 29 hallituksen esityksestä laik-
si Koloveden kansallispuistosta (HE
n:o 89) ”

8) Laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 30 hallituksen esityksestä laik-
si Torronsuon kansallispuistosta (HE
n:o 93) ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Hetemäki-Olander.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Aaltonen, Ahde, E. Aho, R. Aho,
Ajo, Alaranta, Andersson, Anttila, Apukka,
Astala, Donner, Elo, Hacklin, Heikkinen,
Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Huuhtanen,
Jansson, Joenpalo, Jokinen, Jokiniemi, Jout-
sensaari, Juhantalo, Järvisalo-Kanerva, Ka-
nerva, Kauppinen, Kettunen, Kietäväinen,
Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkia-Aho,
Kuuskoski-Vikatmaa, Laaksonen, Lahti-
Nuuttila, M. Lahtinen, Liikanen, Majjala,

Siv.

Malm, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mönkäre, Nieminen, Nordman, Nyby, Paasilinna, Paasio, Pekkarinen, Pelttari, Perho, Pohjanoksa, Pokka, Puisto, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rinne, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Salolainen, Sasi, Savolainen, Siitonen, Sillanpää, Soininvaara, Tennilä, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Valli, Vihriälä, Viljanen, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Väistö.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pekkarinen, Ryyänen, Holvitie, Jansson ja Väistö.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Korkia-Aho, Nieminen ja Viljanen, virkatehtävien takia edustajat Anttila, Hilpelä, Liikanen, Mattila ja Vistbacka, yksityisasioiden vuoksi edustajat Aaltonen, E. Aho, R. Aho, Ajo, Alaranta, Astala, Donner, Elo, Hacklin, Heikkinen, Hokkanen, Huuhtanen, Jansson, Joenpalo, Jokinen, Jokiniemi, Joutsensaari, Juhantalo, Järvisalo-Kanerva, Kauppinen, Kettunen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Laaksonen, M. Lahtinen, Lahti-Nuuttila, Maijala, Malm, Metsämäki, Miettinen, Mäki-Hakola, Mönkäre, Nordman, Pelttari, Perho, Puisto, Puolanne, Rajamäki, Ranta, Renko, Renlund, Rinne, Röntynen, Saapunki, Savolainen, Sillanpää, Soininvaara, Tennilä, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Valli, Vihriälä, Vuoristo, Vähäkangas ja Väistö sekä liikenne-esteen takia ed. Apukka, tästä ja huomiseesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Nyby, Pystynen, Salolainen ja Sasi, tämän kuun 13 päivään virkatehtävien takia ed. Kanerva, 15 päivään sairauden vuoksi ed. Pohjanoksa sekä virkatehtävien takia edustajat Kuuskoski-Vikatmaa, Myller ja Siitonen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi vuodelta 1990 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 109

Lakialoitteet n:ot 87 ja 98

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 84

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 84.

Samalla sallitaan keskustelu päiväjärjestyksen 2) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Koska tämän asian käsittelyn yhteydessä tullee käymään ilmi, että vihreä liike on epäyhteiskunnallinen liike ja tulee tässä yhteydessä olemaan vallanpitäjien puolella, käytän tämän puheenvuoron lähinnä vihreän liikkeen yhteiskunnallisen roolin arvioimiseen saadakseni sen vielä kerran harkitsemaan kantansa.

Näyttää siltä, että vihreä liike on pyrkimässä maan hallitukseen toimimaan yhteistyössä siellä nyt olevien puolueiden kanssa maamme suurituloisen ja hyvinvoivan väestönsä etujen parantamiseksi. Se merkitsee, että vihreä liike kuohitaan radikaalina poliittisena voimana ja vedetään mukaan sellaiseen toimintaan, jossa se tulee hovikelpoiseksi ja voi olla yhtenä osapuolena muiden hallituspuolueiden kanssa harjoittamassa konsensuspolitiikkaa.

Olen aina pitänyt vihreitä meillä täällä eduskunnassa ns. luonnonvihreinä, mutta tässä yhteydessä heistä tulee turbovenevihreitä, jotka toimivat sellaisen politiikan puolesta, että maassamme turbovenekanta lisääntyy suurituloisille annettavien tuloverohelpotusten myötä.

Tämä hallitus on heikentämässä pieni- ja keskituloisten asemaa monella eri tavalla. Ensinnäkin tämä hallitus harjoittaa tiukkaa budjettipolitiikkaa, tiukkaa finanssipolitiikkaa, joka tähtää yhteiskuntamme sosiaalisten palvelujen vähentämiseen. Se merkitsee ongelmia hyvinvoinnin jakamisessa tasaisem-

min ja pahoinvoinnin torjunnassa. Tämä hallitus nostaa myös välillistä verotusta, liikevaihtoverotusta, joka on epäsosiaalinen toimenpide. Samalla tavalla tämä hallitus asettaa lisävelvoitteita kunnille, niin että useat kunnat ovat pakotettuja nostamaan kunnallisveroa, ja sekin on paljon epäsosiaalisempi verotusmuoto kuin valtion tulovero. Vielä tämä hallitus pyrkii erilaisilla suurituloisille ja rikkaille annettavilla tulonsiirroilla kehittämään yhteiskuntaa siihen suuntaan, että kasinotalous lisääntyisi.

Näissä olosuhteissa on valitettavaa, jos vihreä liike on yhden asian liike ja kiinnostunut vain luonnon säilymisestä eikä ei ota huomioon, että tänä päivänä radikaalitkin liikkeet joutuvat ottamaan toimintansa perustaksi kolmiyhteyden: ihmisen, yhteiskunnan ja luonnon yhteyden. Parhaimmillaan vihreät näkevät ihmisen ja luonnon yhteyden ja ykseyden, mutta senkin vain parhaimmillaan. Useimmissa tapauksissa ihmisen toiminnasta abstrahoidutaan kaikissa niissä toimenpiteissä, mitä vihreä liike esittää silloin, kun se on epäyhteiskunnallinen.

Meilläkin on tietysti vasemmistossa ongelmia, kun pyrimme yhdistämään ihmisen, yhteiskunnan ja luonnon. Me olemme ammatillaisia eräällä tavalla yhteiskunnan selittämässä ja sen muuttamiseen liittyvässä toiminnassa. Sillä tavalla me näemme ihmisen ja yhteiskunnan ykseyden, emme aina ihmisen, yhteiskunnan ja luonnon kolmiyhteyttä. Tässä yhteydessä tulee selväksi, että vihreät, jotka eivät toimi yhteiskunnallisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden puolesta, ovat jättämässä erään merkittävän osan inhimillisestä toiminnasta tarkastelunsa ulkopuolelle. Näemme valitettavana, jos vihreät pidättäytyvät yhden asian liikkeeksi ja sallivat itsensä tulevan kuohituksen hallituskipeydessään.

Tämän asian yhteydessä vihreät ovat ilmoittaneet olevansa hallituksen esityksen puolella tulo- ja varallisuusverolaista äänestettäessä. Se merkitsee, että vihreät ovat hallituksen puolella ja ovat silloin suurituloisten, rikkaiden ja hyväosaisten puolella. Vihreät välttelevät ottamasta kantaa sellaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, mitä edustaa esimerkiksi työehtosopimuskierrös. Oliko tämä työehtosopimuskierrös oikea ja hyvä, vai onko siinä jotakin mennyt pieleen esimerkiksi yhteiskunnan tulonjaon näkökul-

masta? Vihreät välttelevät ottamasta kantaa verotuksen kohtaan, välttävät sanomasta kenen puolella he ovat, välttävät sanomasta, että nykyinen verotus suosii suurituloisia ja rikkaita. Ja jos välttävät siihen kantaa ottamasta ja menevät hallituksen puolelle, niin ovat itsekkin suurituloisten ja rikkaiden puolella. Suomessa pääomatulon saajilla menee erityisen hyvin, mutta se ei vihreitä huoleta. Heidän mielestään on tärkeämpääkin asioita kuin yhteiskunnalliset kysymykset: tulonjako yhteiskunnassa ja pääomatulot, jotka siihen vaikuttavat.

Jos tarkastelemme pääomatuloja, niin pääomatulot kehittyvät erittäin myönteisesti saajiensa kannalta, mutta kielteisesti niiden kannalta, jotka tekevät työn, johon pääomatulot perustuvat. Meillähän on yhteiskunnassa tällä hetkellä korkotasoa ennätyksellisen korkea. Korot eivät ole koskaan olleet tällä tasolla. Tämä merkitsee valtavaa tulonsiirtoa yhteiskunnassa koronsaajien hyväksi esimerkiksi niiltä asuntovelallisilta, jotka joutuvat maksamaan lainoistaan huippukorkoa, lähes 20 prosentin korkoa. Tältä osin pääomatulon saajilla menee paremmin kuin koskaan.

Samoin vuokrat ovat yhteiskunnassa kohtuullisissa ja ennätysuudet korotukset ovat odottamassa. Tämäkin perustuu hallituspuolueiden hyväksymään huoneenvuokralakiin ja sen tulkintaan, jonka mukaan pääomalle pitää saada entistä suurempi tuotto. Myös tältä osin pääomatulon saajilla menee poikkeuksellisen hyvin. Koskaan ennen vuokran korotukset eivät ole olleet näin suuria. Se, että ne ovat näin suuria, on eduskunnan enemmistön tahto. Hallituspuolueiden kansanedustajat ovat olleet sellaisen huoneenvuokralain kannalla, johon nämä vuokran korotukset perustuvat. Kun pääomalle sallitaan entistä korkeampi tuotto, se merkitsee vuokranmaksajille suuria menetyksiä ja tulonsiirtoa vuokransaajien hyväksi.

Samoin osingot ovat yhteiskunnassamme olleet erittäin suuressa nousupaineessa. Ne eivät ole sillä tavalla nousseet kuin normaalisti, että osinkojen määrä lisääntyisi. Ne nousevat ensi kerran sillä tavalla, että kun tulee voimaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, niin osingonsaajat saavat lukea hyväkseen myös yhtiöiden maksaman veron. Se merkitsee, että osingonsaajat tulevat hyötymään uudesta ratkaisusta poikkeuksellisen paljon, vaikka muodollisesti heidän osinkonsa säilyi-

si ennallaan. Tältä osin on siis täysin tyhjää se hallituksen esittämä vakuutus, että hallitus edellyttää, että osingot eivät nousisi. Eiväthän ne saa tässä tilanteessa missään tapauksessa nousta, jolloin tulee voimaan uusi yhtiöveron hyvitysjärjestelmä. Osinkojen pitäisi itse asiassa aleta, jotta ne olisivat ennallaan. Tältä osin osinkojen säilyminen ennallaan on tulonsiirto osingonsaajien hyväksi, tulonsiirto, johon myös valtiovalta osallistuu antamalla osingonsaajille hyvitykseksi yhtiöiden maksaman veron.

Tältä osin meillä ollaan tekemässä yhteiskunnassa merkittäviä tulonsiirtoja työltä pääomalle, ja siinä on yhtenä osana nyt käsillä oleva tulo- ja varallisuusverolaki. Sen avulla suoritetaan myös tulonsiirtoa työltä pääomalle, ja siihen tulonsiirtoon ovat vihreät menossa mukaan. Epäyhteiskunnallisena liikkeenä he sallivat sen ja siinä mielessä ovat sen puolella. He eivät ole tiedostaneet sitä, kenen puolella he yhteiskunnassa oikein ovat, kun he joskus ovat esittäneet myöskin sellaisia näkökohtia, että pitäisi olla vähempiosaisten puolella tai sellaisten ihmisten puolella, jotka eivät ole turbovenevihreitä, vaan aidosti kiinnostuneita luonnon, ihmisen ja yhteiskunnan kolmiyhteydestä.

Vihreitä kositaan siis nyt hallitukseen kuohitsemalla liikettä radikaalina yhteiskunnallisena voimana. Siitä tulee osa establishmentia, jota ei kiinnosta yhteiskunnassa ihmisten sosiaalinen vointi tai pahoinvoinnin torjunta. Olemme erittäin pahoillamme siitä, että vihreät tässä yhteydessä tulevat toimimaan hallituksen puolella.

Joidenkin lehtitietojen mukaan vihreät ilmoittavat, että he perustavat tämän toimintansa siihen, että opposition taktikointi tässä yhteydessä lopetetaan. Onko se opposition taktikointia, että pyritään joka vuosi yhä uudelleen ja uudelleen käsittelemään ne asiat, jotka kohdistuvat kielteisellä tavalla suurimpaan osaan maamme väestöstä, vaikuttavat siis suurimman osan maan väestöstä elämään? Minusta se ei ole taktikointia, vaan jos hallitus ei neuvottele opposition kanssa siitä, millainen tulo- ja varallisuusverolaki täällä pitäisi säätää, minusta oppositiolla ainoa mahdollisuus on silloin pyrkiä käsittelemään niitä asioita yhä uudelleen ja uudelleen ja toivoo, että hallituspuolueiden kansanedustajat jossakin vaiheessa olisivat rohkeita ja uskaltaisivat olla esimerkiksi sellaisten

esitysten kannalla, joita he lakialoitteina ovat itse jättäneet. Nythän he ovat systemaattisesti äänestämässä itse tekemiään lakialoitteita vastaan, lakialoitteita, joita oppositio haluaisi voimaan sen takia, että ne ovat selviä parannuksia hallituksen esittämään tulo- ja varallisuusverolakiin.

Tässä mielessä toivoisimme, että vihreät vielä kerran harkitsisivat päätöstään mennä hallituksen mukaan ja näkisivät, että meillä ei ole oppositiossa mitään muuta vaihtoehtoa kuin opposition koko voimalla koettaa käsitellä nämä asiat yhä uudelleen hallituksen suosion painuessa yhä alemmaksi ja mahdollisesti pakottaessa hallituksen sosiaalisempiin ratkaisuihin kuin ne, mitä se on viime vuosina ollut valmis tekemään. Tältä osin vihreillä on, uskon, paljon selitettävää ja puolustettavaa. Minusta heidän kannattaisi puolustaa radikaalisuuttaan, sitä, että he ovat yhteiskunnassa radikaali voima, hallituksen heitä kohtaan harjoittamaa kuohitsemista vastaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sydämeistäni kiitän ed. Seppästä tästä erittäin pitkästä ja seikkaperäisestä ja täydellisestä mainospalasta, jonka hän vihreälle liikkeelle juuri osoitti. Hän oli äärimmäisen huolissaan siitä, kuohitaanko meidät. Minä ilmoitan, että munat voivat hyvin ja menevät hyvin kaupaksi, kuohitsemispelkoa ei ole.

Hän epäili, että me olemme yhden asian liike. Hän oli uskomattomassa määrin tässä oikeassa. Me olemme yhden asian liike, elämän puolesta kuolemaa vastaan. Aivan oikein ed. Seppänen, sillä kannalla me olemme, sen kokonaisuuden kannalla, ja siinä me valitsemme arvojärjestyksessä sen, mikä on olennaista kokonaisuuden kannalta. Me haluamme olla myös tuloksellisia, emme mukana turhissa nippelihommissa emmekä sellaisissa, missä pelleillään, kun tiedetään lopputulos jo epätoivoiseksi, niin kuin tässä tapauksessa, jossa hallitus on jo niitannut selvästi lukkoon sen linjan, mitä se tulee ajamaan tästä eteenpäin. Se on sille elämänkysymys.

Mutta toisen käsittelyn äänestyksissä te, ed. Seppänen, voitte havaita, kuinka me olemme monessa asiassa samaa mieltä itse sisällön osalta. Kysymys on vain siitä, millä tavalla käyttäydytään siinä vihoviimeisessä

tilanteessa, jossa ratkaistaan se, onko TVL voimassa vain ensi vuoden vai pitemmän aikavälin. Siinä taistelu valitettavasti on epätoivoista, ed. Seppäselle ja meille kaikille.

Ed. Ahonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen varsin pitkässä puheessaan, joka kesti melkein 15 minuuttia, viittasi kolme kertaa käsittelyssä oleviin lakeihin erityisesti tulo- ja varallisuusverolakiin. Muuten asiasisältö kulki paljon niiden ulkopuolella. Hän syytti puheensa alkuosassa hallitusta siitä, että se harjoittaa tiukkaa finanssipolitiikkaa, tiukkaa budjettipolitiikkaa. Täysin päinvastaisia syytöksiä tässä salissa on singottu keskustaopposition puolelta. Budjettia on syytetty löysyydestä, finanssipolitiikkaa löysyydestä. Olisi mielenkiintoista tietää, mistä näin jyrkät näkemyserot opposition sisällä johtuvat.

Ed. Seppänen sanoi puheenvuorossaan myös, että budjetti riisuu sosiaalista turvallisuutta kansalaisilta. Kuitenkaan yhtään kestävää argumenttia hän ei väitteensä tueksi pystynyt osoittamaan.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli valitettavaa, että ed. Seppänen niin vähän puheessaan puuttui niihin ajatuksiin, joita vihreät ovat täällä esittäneet perusturvauudistuksesta tai kansalaispalkan toteuttamisesta. Ne olisivat keskustelun arvoinen asia sinänsä.

Mitä tulee harjoitettavaan oppositiopolitiikkaan ja siihen, millä tavalla verolakeja pitäisi säätää, niin olen itse sitä mieltä, että sen tyyppinen oppositiopolitiikka, jossa vuodesta toiseen pannaan sama levy pyörimään saman asian ympärillä kuitenkin ilman konkreettista vaikutusmahdollisuutta tällä hetkellä näiden lakien sisältöön, tuntuu vähän tyhjältä.

Mitä tulee ed. Seppäsen puheen niihin osiin, jotka koskivat hallitusta ja tulevaa hallituspolitiikkaa, niin mielestäni kannattaisi vakavasti keskustella sellaisesta hallituspohjasta ja sellaisesta hallitusohjelmasta, joka ottaisi huomioon juuri niitäkin tulonjakovaikutuksiin liittyviä seikkoja, joita ed. Seppänen puheessaan otti esille.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen sanoi, että munat menevät hyvin kaupaksi, mutta sikäli

kun olen ymmärtänyt, ne eivät ole vihreitä munia, vaan ruskeita munia, jotka menevät hyvin kaupaksi. Tässä mielessä minä luulen, että jos vihreät harjoittavat tällaista epäyhteiskunnallista oppositiopolitiikkaa, mitä täällä harjoitetaan, niin vihreät munat eivät todellakaan mene erityisemmin kaupaksi, koska kyllähän ihmiset näkevät, että myös heidän jokapäiväiseen elämäänsä liittyvät toimeentuloasiat ovat sellaisia, että niitä pitää yhteiskunnassa hoitaa. Jos vihreät eivät pysty niitä hoitamaan, niin meidän muiden on entistä uskottavammin niitä asioita ajettava.

Vihreät eivät tässä yhteydessä ole kuitenkaan linjanneet sitä, millä tavalla oppositiopolitiikkaa pitäisi tässä maassa harjoittaa. Kaikki yrityksethän ovat epätoivoisia opposition näkökulmasta silloin, kun on enemmistöhallitus. Ainoa tapa harjoittaa oppositiopolitiikkaa on siis vain puhua ja ottaa muutama lakiesitys täällä esiin, sellaiset, jotka katsotaan tärkeimmiksi, ja toivoa, että saisimme pakotettua hallituksen niissä yhteyksissä käsittelemään asiat uudelleen ja meille myönteisemmällä tavalla ja siinä myös kansalaismielipiteeseen tukeutuen. Hallitus harjoittaa tänä päivänä sellaista politiikkaa, että kovinkaan laaja kansalaismielipide ei sitä tue. Uskon, että on mahdollista tulo- ja varallisuusverolaki saada sosiaalisemmaksi kuin mitä se tänä päivänä on juuri tällä valitulla taktiikalla, varsinkaan kun en näe vaihtoehtoja sille oppositiopolitiikalle, mitä täällä voidaan harjoittaa.

Mitä sitten tulee ed. Ahosen puheenvuoroon, niin haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että kymmenen vuoden nousukauden jälkeen tämä hallitus ei ole pystynyt aloittamaan yhtään uutta sosiaalista merkittävää uudistusta, on pikkuisen parantanut vanhoja, mutta ei ole pystynyt aloittamaan uutta. Se on minusta sosialidemokraateilta aikamoinen konkurssi, ettei ole pystytty tuomaan yhteiskunnalliseen käytäntöön yhtään uutta sosiaalista uudistusta kymmeneen vuoteen.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ed. Ahonen kaipasi konkreettisia esityksiä opposition puolelta. Niitähän on jatkuvasti tehty ja tullaan jatkossakin tekemään. Jos ajatellaan, että välillisiä veroja, liikevaihtoveroa, korotetaan ja samanaikaisesti lähes yhtä paljon

suurituloisten kuin pieni- ja keskituloisten verotusta alennetaan, niin kuka laskun maksaa muu kuin pieni- ja keskituloinen ihminen? Tämähän ovat kertoneet niin Veronmaksajien Keskusliitto kuin veronmaksajatin.

Konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä hallitus aikoo tehdä, voi valtiovarainministeriön mietinnöstä lukea vaikka kuinka paljon. Jos mm. lainojen korkovähennysten omavastuuosuuksia nostetaan, niin totta kai siitä kärsii pienituloinen ihminen enemmän kuin suurituloinen ihminen. Ei korkojen omavastuuosuuden lisääminen 100 markalla tunnu sille ihmiselle, jolla on miljoonan vuositulot, yhtään mitään, koska hän ei huomaakaan sitä omissa rahoissaan. Mutta sellaiselle ihmiselle, joka saa 3 000—4 000 markkaa kuukaudessa, se tuntuu jo. Näitähän voi luetella vaikka kuinka paljon täältä, jos ed. Ahonen haluaa tämän lukea lävitse.

Ed. Ahonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Seppänen vastauspuheenvuorossaan äsken totesi, ettei ole yhtään uudistusta aloitettu, niin se oli täysin paikkansapitämätön väite. Sellaista reformia esimerkiksi, mitä työelämän uudistamislainsäädännössä on viimeisen viiden vuoden aikana ja eritoten viimeisen kahden vuoden aikana läpiviety, saa hakea 1970-luvulta aika pitkälti.

Täytyyhän entisetkin uudistukset ensiksi viedä loppuun ennen kuin käynnistetään uusia suuria reformeja. Täytyyhän niihinkin jonkinlainen selvä tutkimuksellinen pohja olla, mitä tehdä. Kyllähän toiveita voi kuka hyvänsä esittää ja heittää varsin löysinkin perustein, niin kuin ed. P. Leppänen selvästi ymmärsi täysin väärin sen, mitä äsken sainoin. Kun ed. Seppänen väitti, että hyvinvointia puretaan, niin kyllähän tavoitteita pystyy kuka tahansa heittelemään, kunhan ei joudu vastuuseen niiden toteuttamisesta.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen piti yleensäkin epätoivoisina kaikkia opposition yrityksiä vaikuttaa hallituksen politiikkaan. Minä olen kyllä siitä toista mieltä. Niin kuin ed. Seppänen hyvin tietää, viime keväänä oppositioryhmät perustivat esimerkiksi haittaverotyöryhmän ja saivat sillä tavalla painostettua hallituksen omiin haittaveroesityk-

siinsä, joiden takana täällä sitten ainakin useimmat oppositioryhmistä olivat. Minusta se oli eräs esimerkki siitä, että oppositiossa voi tehdä myös mielekästä ja kauaskantoista ja pitkälle suuntautuvaa oppositiopolitiikkaa, jolla hallitus saadaan painostettua halluttuihin muutoksiin.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että ed. Seppästä ei niinkään karvastele näiden verolakien sisältö kuin se, että ed. Seppänen ei ole saanut itse olla tekemässä niitä hallituksessa. Hän mainitsi, ettei hallitus ole neuvotellut opposition kanssa näiden lakien sisällöstä. Ed. Seppänen tietää varsin hyvin tai ainakin hänen pitäisi tietää verojaoston jäsenenä, ettei ole olemassa mitään yhtenäistä mielipidettä opposition keskuudessa näiden verolakien sisällöstä. Oppositio on aivan eri suuntiin kohta kohdalta vetämässä näiden verolakien sisältöä.

Kaiken kaikkiaan tuntuu siltä, että ed. Seppäselke voisi sanoa, että yleensäkin hyvä on parhaan vihollinen. Näissä verolaeissa on hyvin monessa kohdin toteutettu juuri sitä linjaa, jota ed. Seppänen hyvin mielellään on mainostamassa. Myyntivoittojen verotusta on kiristetty, osingot on pantu verolle, yritysverotuksen porsaanreikiä on muullakin tavoin tilkitty. Minä olen ymmärtänyt, että ed. Seppänen on ollut sitä mieltä, että tämä on aivan oikein tehty.

On tietysti selvää, että sosialidemokraattien mielestä olisi voitu edetä näissä asioissa pitemmälle. Valitettavasti vain tässä maassa ei ole sellaista enemmistöä, joka pystyisi pitemmälle etenemään, eikä se enemmistö ainakaan kasva sillä, että ed. Seppänen käytännön tilanteissa vetäytyy kokonaan vastuusta eikä tue niitäkään pyrkimyksiä, joissa on edetty aivan siihen suuntaan, jota ed. Seppänen on aikaisemmin toivonut.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole ollenkaan huono asia se, että ed. Seppänen puheenvuorossaan halusi nostaa keskustelun tietyille poliittis-yhteiskunnalliselle tasolle. Oliko hyökkäys sinällään vihreitä kohtaan nyt sitten ihan paikallaan juuri tässä yhteydessä? Mielestäni täysin ei, erityisesti koska sisällöllinen kritiikki ed. Seppäsen kohdalta jäi kovin yleiselle tasolle.

Mielelläni kommentoisin kuitenkin ed. Seppästä siltä osin kuin hän totesi, ettei sosialidemokraattien taholta ole kyetty nyt nostamaan uusia yhteiskunnallisia avauksia keskusteluun. Pitää paikkansa, että ajassa leijuva reformi-ilmapiiiri ei ole kovin suosiolinen, vasemmiston kannatus ei ole niin voimakas, että me saisimme omin voimin vietyä kovin paljon asioita eteenpäin.

Senpä vuoksi olinkin kovin tyytyväinen, kun tupokokonaisuudessa on mielestäni kaksi meille sosialidemokraateille hyvin merkittävää avautusta esillä. Toinen koskee sapattivapaaudistusta, josta asiasta ensimmäisenä poliittisena puolueena sosialidemokraattinen puolue teki kannanoton ja valmisteli kokonaisnäkemyksensä ja arvionsa, joka oli myönteinen. Nyt se on tupopakettissa mukana.

Toinen asia, joka siellä on, koskettaa aikuiskoulutusrahastoa, jossa kolmikantaperiaatteella myös työnantajat saadaan 100 miljoonalla markalla mukaan tähän merkittävään aikuisten koulutukseen.

Lopuksi tarttuisin ed. Haaviston tärkeään näkemykseen siitä, miten tulonjako yhteiskunnassa kehittyy. Siinäpä meillä onkin seuraavan hallitusohjelman yhteinen pohja mietittäväksi.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen on aina puheenvuoroissaan hyvin paljon oikeassakin, niin kuin edellisessä vastauspuheenvuorosaankin. Hän totesi, että oppositiopolitiikkaan kuuluu, että nostetaan kysymyksiä esille ja pidetään niitä esillä niin, että sanoma ehkä yhteiskuntaan ja myös hallituksen suuntaan menisi jossakin vaiheessa perille. Näinhän me vihreätkin olemme juuri tehneet.

Nyt me haluamme, että ensi syksynä vaalien alla ovat muutkin asiat esillä voimakkaasti kuin juuri tämä asia, josta nyt käydään samanlaista keskustelua samoilla sanakänteillä kolmanteen kertaan peräkkäin. Kaikella kunnioituksella, ed. Seppänen, teidänkään puheenvuorossanne ei nyt kovin paljon mitään muuta uutta ollut kuin se, että rusikoitte vihreitä vain, ja siinä nyt ei kovin suurta filmaattisuutta ollut. Mitään olennaista uutta yhteiskunnallista sanomaa, tiedollista sanomaa teillä äskeisessä pitkässä puheenvuorossanne ei ollut, ja sen takia me

katsomme, että tämä keskustelu nyt riittää ja nyt nostetaan uusia suuria kysymyksiä pöydälle.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ongelma on se, että ei ole uusia suuria kysymyksiä nostettu esille eikä näköpiirissäkään, joilla olisi yhteiskunnallinen luonne sillä tavalla, että ne olisivat yhteiskunnallisia kysymyksiä, vaikuttaisivat yhteiskunnallisesti esimerkiksi tulonjakoon.

Kauppa- ja teollisuusministeri Suominen sanoi, että kaikissa tuloluokissa annetaan samansuuruiset prosenttikorotukset ja sen perusteella tulonjako ei muka muutu. Eihän tulonjakoa mitata prosenteilla vaan markoilla, ja tässä mielessä, jos te olette hallituksen linjalla, te olette tulonjaon laventamisen kannalla. Tältä osin, siis tulonjakoon liittyvänä kysymyksenä, vihreät ovat hyväksymässä suurituloisille annettavia turbovenemarkkvoja.

Mitä tulee yleensäkin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, vihreät peesaavat, vihreillä ei ole omaa tulo- ja varallisuusverolakiesitystä, josta me näkisimme, mikä on heidän linjansa tässä kysymyksessä. Liekö omaa taulukkoesitystään, josta me näkisimme, millaista tulonjakopolitiikkaa he harjoittavat yhteiskunnassa? Tältä osin siis nämä suuret linjat jäävät tietysti huomiotta. (Eduskunnasta: Tässä ed. Seppänen on oikeassa muuten!)

Mitä sitten tulee kysymyksiin siitä, millä tavalla näitä asioita on hoidettu, muistelemme muutamia vuosia taaksepäin. Sieltä löytyy sellaisia sopimuksia hallituksen ja vihreiden välillä, joista vihreät saivat tiettyjä etuisuuksia mennessään hallituksen kanssa samaan linjaan. Deva möi viime vuonna elinkeinoverolaissa oman linjansa ja ilmoitti, että se oli petos, jo kahta kuukautta myöhemmin, mutta joka tapauksessa möi. Kristillisiltäkin löytyy tässä asiassa konnakuoron rahoja. Tässä mielessä meidän on hirveän vaikea uskoa, että kristilliset tai vihreät, olisivat kovin puhtaita pulmusia käytäessä yhteiskunnallista keskustelua. On opittu tekemään osto- ja myyntitoimintaa, ja se on minusta myös vihreän liikkeen radikalismien kuohitsemista, kun on opittu tekemään osto- ja myyntitoimintaa. Se on aina valitettavaa, kun sellaista esiintyy. Tietysti sitä esiintyy jossakin Tampella-kaavassa meilläkin, mutta esiintyy sitä teilläkin.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen vaatii politiikalta yleensä uskottavuutta, ja se on hyvä vaatimus. Myös oppositiopolitiikan pitää olla uskottavaa, ja uskottavuustestiä ei ed. Seppäsen puheenvuoro läpäise siltä osin, että hän useaan otteeseen on pitänyt nyt tekeillä olevaa keskitettyä tuloratkaisua poikkeuksellisen epäsolidaarisena. Se on aika epäuskottava väite kansandemokraattiselta liikkeeltä, koska huomattava osa kansandemokraattisjohtoisia ammattiliittoja on menossa mukaan keskitettyyn tulosopimukseen.

On tärkeää havaita se, että tällä kertaa täysin poikkeuksellisesti verrattuna aikaisempaan ensimmäisiä yrityksiä on siihen suuntaan, että myös ne ihmisryhmät ja yhteiskuntaryhmät, jotka eivät ole olleet aikaisemmin osana tätä tulopoliittista kokonaisuutta, ovat nyt mukana. Esimerkiksi tulopoliittisessa ratkaisussa ovat mukana työttömien ja ikääntyneiden työntekijöiden aseman parantaminen ja sen lisäksi tulevaisuudessa varmasti yhä merkittävämmiksi havaittavat laadulliset kysymykset, joihin ed. Gustafsson viittasi, aikuiskoulutuksesta sapattivapaaseen jne.

On tärkeää olla uskottava, ja tässä suhteessa on tulevaisuudenkin kannalta kohtalokasta nähdä esim. vihreä liike jollakin tavalla vasemmistolaisen politiikan vastavoimana, kun tulevaisuudessa nimenomaan punavihreä vaihtoehto on yhä todennäköisempi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että suuri valiokunta kokoontuu välittömästi tämän täysistunnon päätyttyä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaari lopetti vastauspuheenvuoronsa sanomalla, että on tärkeää olla uskottava, ja hän epäili meidän sosiaalidemokraateista vasemmalla olevien uskottavuutta. Sosiaalidemokraattien politiikan uskottavuus on aiheellista asettaa kyseenalaiseksi. Te puhutte nyt kauniisti siitä, että tuporatkaisussa on otettu huomioon työttömät ja ikääntyneet ensimmäistä kertaa. Se on

totta. Mistä se johtuu? Siitä, että eduskunnassa on erittäin voimakkaasti arvosteltu näitä ratkaisuja.

Tuponeuvottelijat, jotka sosiaalivaliokunnassa ovat kuultavina, ovat huomanneet sen, että eduskunta ja sosiaalivaliokunta eivät ole olleet tyytyväisiä tupo-ratkaisuissa sovituihin sosiaalipaketteihin, koska niissä juuri on aina unohdettu ne, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Tässä mielessä katson, että oppositio ja nimenomaan aivan vasemmisto-oppositio on voinut omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että nyt tehtyyn tuporatkaisuun näitä on otettu. Pidän tärkeänä, että ammattiyhdistysliike pyrkii vaikuttamaan sosiaalisten kysymysten ratkaisuun. Se on erittäin tärkeä asia, mutta siitä huolimatta mielestäni eduskunnan pitää päättää sosiaalilainsäädäntö ja sillä, jos on hyviä ehdotuksia, se voi toki niitä viedä eteenpäin mutta eduskunnalla pitää olla oikeus päättää näistä asioista sen mukaan kuin havaitaan, mikä on paras ratkaisu tai edes toiseksi paras ratkaisu.

Meillä hyvin usein on tilanne, jossa löytyy aika laajakin yhteinen näkemys mutta hallituspuolueet estävät sen, että niitä eduskunnassa toteutettaisiin. Tämä on parlamentarismin ongelma. Tämä on parlamentarisminkin kriisi. Meidän parlamentarismimme on todella syvässä kriisissä, ja jotta tästä kriisistä päästäisiin ulos, esimerkiksi sen vuoksi opposition toiminnalla on erittäin suuri ja tärkeä merkitys. On mielestäni erittäin myönteistä tällä kaudella ollut se, että oppositio on löytänyt yhteistyömahdollisuudet huomattavasti laajemmin kuin aikaisemmin, ja uskon, että sillä on myös voitu vaikuttaa asioihin, tosin toki aivan liian vähän ja aivan liian pitkällä viiveellä.

Hallitus tietysti voi vaikka maailman sivu viedä läpi yksivuotisia verolakeja. Sitähän oppositio, jos oppositio on vähemmistössä, ei voi estää. Mutta voidaanko sillä vaikuttaa tulevan lainsäädännön sisältöön, että viedään lakeja yksivuotisina läpi? Mielestäni sillä luodaan painetta hallitukseen tehdä niitä korjauksia, joita nimenomaan opposition suunnalta vaaditaan.

On myöskin totta, kuten ed. Hämäläinen sanoi, että oppositiolla ei suinkaan ole yhtenäistä linjaa kaikissa asioissa. Kyllä me sen auliisti myönnämme. Keskustapuolue yrittää monessa kohtaa nyt mennä hallituksesta

oikealtakin päin ohitse mutta myös monessa kohtaa vasemmalta päin. Silloin, kun näin on, me olemme tukemassa tätä kautta hallituksen sivuuttamista, koska silloin puhutaan pienituloisten ihmisten asemasta, ja juuri tästä on nyt kysymys.

Miksi me niin voimakkaasti kritisoidimme hallituksen sekä tulo- ja varallisuusveroasteikkoja että myös tulo- ja varallisuusverolain muutoksia? Nämä eivät lisää sosiaalista turvallisuutta eivätkä edistä tulonjakoa vaan päinvastoin. Kummallakin esityksellä voimakkaasti kasvatetaan tuloeroja. Kun vihreät puhuivat siitä, että heidän mielestään tärkeää olisi puhua perusturvasta, nämä verolait ovat mitä oleellisin osa perusturvaa. Juuri sillä, että pienistäkin työttömyyspäivärahoista, pienistäkin sairaspäivärahoista joutuu vielä maksamaan veroa, estetään se, että ihmisillä olisi riittävä perusturva.

Yksi askel, jolla voitaisiin perusturvauudistusta viedä jo huomattavasti eteenpäin, on se, että verotettavan tulon alarajaa nostettaisiin niin, että kaikki pienet tulot, ovatpa ne sosiaalietuuksia tai pieniä palkkoja, vapautettaisiin verosta. Se olisi järkevää myös sosiaaliturvajärjestelmän, monimutkaisen järjestelmän, kannalta. Nyt siirretään rahaa taskusta toiseen. Maksetaan työttömyyspäiväraha. Siitä pidätetään vero, ja sitten työtön seuraavana päivänä joutuu hakemaan verorahaansa takaisin sosiaalitoimistosta.

Sen takia, kun puhutaan tulo- ja varallisuusverolaista, puhutaan mitä suurimmassa määrin perusturvan toteuttamisen mahdollisuuksista, ja juuri tältä kannalta me kaikkein voimakkaimmin arvostelemme, että tämä ei suosi pienituloisia eikä myöskään keskituloisia. Mutta ennen kaikkea pienituloiset on hallitus jättänyt verouudistuksissa aivan sivuradalle, ja suurituloisille myönnetään todella huomattavia verohelpotuksia.

Me keskustelimme täällä perjantaina hallituksen keppilaista, sosiaaliturvamaksujen korottamisesta, jossa hallitus esittää vakuutetun kansaneläkemaksun korottamista yhdellä pennillä, joka käytännössä merkitsee kaikille muille paitsi eläkeläisille pennin veroäyrin hinnan korotusta. Se kerätään samoin perustein kuin kunnallisvero, ja näin ollen se rasittaa pienituloisia erityisen voimakkaasti. Myönteisenä on todettava, ettei sentään korotettu sairausvakuutusmaksua,

joka kerätään myös eläkeläisiltä, että valittiin edes kansaneläkemaksu, että eläkeläiset eivät tästä joudu kärsimään. Kuitenkin kansaneläkemaksua maksavat sairauspäivärahaa saavat, työttömät ja kaikki pienipalkkaiset. Kunnallisvero rasittaa enemmän pienituloisia, koska se on jakovero.

Tätä me arvostelimme voimakkaasti täällä, ja ministeri Liikanen vain esitti, että oppositio ei pysty esittämään minkäänlaista linjan muutosta. Ed. Seppänen toi esille juuri siinä yhteydessä esimerkiksi tämän tulo- ja varallisuusverolain linjan, mitä hallitus esittää. Sillä, että suurituloisille ei nyt annettaisi taulukkohelpotuksia eikä muitakaan helpotuksia, mitä näissä kahdessa käsiteltävänä olevassa laissa esitetään, olisi varsin hyvin voitu korvata esimerkiksi nämä vakuutusmaksujen korotukset, mitä hallitus nyt sosiaaliturvamaksun puolella esittää. Kyllä meillä vaihtoehtoja hallituksen esitykseen löytyy, ja nimenomaan me kykenemme kyllä arvioimaan nämä asiat oman tilanteemme kannalta. Ei meidän tarvitse lähteä hakemaan mallia jostain muualta.

Vihreiden perustelut ovat varsin ontuvia. Toisaalta ed. Haavistokin totesi, että hän on optimistinen opposition vaikutusmahdollisuuksien suhteen, mutta juuri ed. Pulliainen ja toisaalta ed. Haavisto myös osoittivat, että te ette ole optimistisia. Mutta pääargumentti teillä kuitenkin lienee se, että tämä ei ole olennaista kokonaisuuden kannalta, niin kuin ed. Pulliainen totesi. No, maailmantalouden kokonaisuuden kannalta Suomen talous ei tietysti ole olennainen, mutta Suomen talouden ja nimenomaan valtiontalouden kannalta tulo- ja varallisuusverolaki on aika oleellinen.

Hallitus esittää 139,6 miljardin markan budjettia, ja tulo- ja varallisuusverolailla esitetään kerättäväksi 39,4 miljardia markkaa. Se on aika oleellinen Suomen talouden hoidon kannalta ja erittäin oleellinen jokaisen veronmaksajan kannalta. Ja tulo- ja varallisuusverolain mukaista veroa maksaa ainakin kolme miljoonaa suomalaista, joten ei tämä ihan pikkuseikka ja sivuasia ole, mistä ei kannattaisi kiistellä. Oikeudenmukaisen tulonjaon ja pieni- ja keskituloisten ihmisten toimeentulon turvaamisen kannalta tässä on erittäin oleellisista asioista kysymys, nimenomaan kun käsitellään veroasteikkoja ja verovähennyksiä ja yleensä koko tulo- ja

varallisuusverolakia. (Ed. Knuuttila: Olen samaa mieltä puhujan kanssa!)

Tässä mielessä vaikka tietysti me emme pysty muuttamaan tätä lakia, se tulee yksi-vuotisena voimaan, mutta saisimme mahdollisuuden jälleen ensi syksynä keskustella näistä asioista, ja varmasti se luo paineita hallitukselle. Jos vaikka kävisi niin, että tämä hallitus ei istukaan enää ensi syksynä (Ed. Zyskowicz: Kyllä se istuu!) vaan olisi uusi hallitus tekemässä tulo- ja varallisuusverolakia, niin senkin varalta olisi hyvä, että meillä ei olisi pysyvää verolakia.

Ei hallitus aivan turhaan halua tätä pysyväksi. Se haluaa monta painetta harteiltaan pois ja juuri sen takia välttämättä lain pysyväksi. Ymmärrän teidän menettelyenne, jos te hyväksytte tämän hallituksen esityksen sisällön. Mutta jos te kritikoitte tätä, jos te olette sitä mieltä, että tämä ei ole hyvä, niin siinä tapauksessa en voi ymmärtää teidän menettelyänne.

Jos puhutaan tästä devan elinkeinoverolain muutoksesta, niin meidän olimme SKDL:n kanssa samalla kannalla, että koko laki pitäisi kumota, nimenomaan kumota, mutta kun siihen meillä ei ollut mahdollisuuksia, niin hallituksen esitys meidän kannaltamme oli parempi kuin voimassa oleva laki. Näin ollen se ei ollut ristiriidassa meidän tavoitteittemme kanssa, vaikka meidän tavoitteemme menivät huomattavasti pidemmälle. Toivon, että tämä hallituksen linja ei ole vihreiden tavoitteiden mukainen. Jos se on teidän tavoitteittenne mukainen, vain siltä kannalta voin ymmärtää teidän menettelyenne, mutta jos se ei ole teidän tavoitteittenne mukainen, niin on erittäin vaikea ymmärtää tätä menettelyä.

Me olemme niin monessa yhteydessä puhuneet siitä, miten tämä helpottaa suurituloisten verotusta, joten riittääköön se nyt tässä yhteydessä. Mutta tämän esityksen keskeinen linja on, että suurituloisten verotusta helpotetaan, pienituloisten verotukseen kyllä myös pieniä helpotuksia, mutta ei oleellista muutosta. Me haluaisimme juuri tätä rakennetta muuttaa.

Sitten täällä on yksityiskohtia esimerkiksi sairaskassojen verotus. Koska sairaskassojen jäsenistä valtaosa on Pirkanmaan alueella, erityisesti meitä pirkanmaalaisia kansanedustajia on kiinnostanut, miten käy sairaskassoille, jotka useissa tehtaissa ovat yli sadan

vuoden ikäisiä. Me emme näe perusteita sille, että sairaskassojen toiminta lopetetaan. Se tekee erittäin arvokasta työtä, ja voi sanoa, että tietyllä tavalla kansanterveystyötä. Se koskee niitä työntekijöitä ja heidän perheitään, jotka ovat näiden laitosten palveluksessa, mutta sillä on paljon laajempi merkitys, ja se on tietyllä tavalla myös ennalta ehkäisevää työtä. Näin ollen vaikka voidaan sanoa, että heillä on tietyllä tavalla parempia etuja, niin ei ole perusteltua lopettaa sairaskassatoimintaa, mitä hallituksen linja tulee merkitsemään, jos nämä esitykset hyväksytään.

Nythän vain kahdella kuukaudella siirretään sairaskassojen verotuksen voimaantuloa siltä varalta, että tuponeuvotteluissa syntyisi muu ratkaisu. Siellä on lupailtu, tosin en ole nähnyt sitä mihinkään kirjatuksi, että vielä kahdella vuodella jatkettaisiin sairaskassojen verovapautta. Sekin on tietysti parempi kuin mitään, mutta kaiken kaikkiaan sairaskassojen toiminnan lopettaminen ei ole järkevää terveystaloutta.

Arvoisa puhemies! Nämä perusteet ovat tässä yhteydessä varmasti riittävät keskustelun jatkoksi. Toisessa käsittelyssä jatkamme omien tavoitteidemme esittelyä yksityiskohdaisemmin.

Edustajat Pekkarinen ja Ryyänen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eräaseen yksityiskohtaan, jossa toivoisin, että Suomen eduskuntakin olisi ajan hermolla: Ed. Stenius-Kaukonen käytti termiä, että "sosialidemokraateista vasemmalla", kuten hänellä on tapana. Minusta tässä suhteessa kannattaa havaita, mitä maailmassa tapahtuu. Tällä hetkellä nimenomaan sosialidemokratia on maailmassa vasemmistolainen dynaaminen voima. Se maailmankatsomus, mitä ed. Stenius-Kaukonen edustaa, näyttäytyy ihmisille enemmänkin opportunistisena liikkeenä. En suostu siihen, että ed. Stenius-Kaukonen käyttää termiä "sosialidemokraateista vasemmalla".

Tämä varmasti tulee näkymään ensi syksynä, kun sosialidemokraattisen puolueen aloitteesta on Suomeen koottu Euroopan

vasemmistovoimien foorumi. En tiedä, ketä sinne on kutsuttu, (Ed. P. Leppänen: Kuka sen aloitteen teki?) mutta jos sinne esimerkiksi Puolasta tulee solidaarisuusliike, niin voi olla, että perttisalolaiset ja ilkkasuomisetkin tuntuvat Lech Walesan rinnalla vasemmistolaisilta tyypeiltä. Eli tässä suhteessa kannattaa miettiä termien uutta sisältöä ja niiden todellisuutta tämän päivän näkymiin suhteutettuna.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle muutama kommentti. Ensinnäkin hän kovin monta kertaa toisti, että hän ei "ymmärrä" vihreiden käyttäytymistä. Minä voisin heittää takaisin, että viime keväänä me emme kovin "ymmärtäneet" devalaisten käyttäytymistä, kun he harjoittivat osto- ja myyntiliiketoimintaansa ministeri Liikasen kanssa. (Ed. Pekkarinen: Samaa toimintaa on teillä tällä hetkellä!)

Mutta paljon tärkeämpi on eräs näkemys, ja se on se, että olemme tämän syksyn aikana lähes lukemattomia kertoja todenneet täällä isossa salissa, että haluaisimme verotuksen rakenteellisen uudistuksen sillä tavalla, että verotuksella ohjattaisiin ihmisten kulutuskäyttäytymistä ja otettaisiin ympäristömaksut todella merkittävinä käyttöön. Kun niillä perittäisiin riittävästi varoja, se antaisi myös mahdollisuuden oikeudenmukaisiin tulonsiirtoihin ja perusturvan toteuttamiseen, niin kuin olemme todenneet mm. vastatessamme silloin ed. Seppäselle, kun hän ei ollut tätä viestiä oikein ymmärtänyt. Ed. Stenius-Kaukonen sen sijaan oli paikalla, kun seikkaperäisesti selvitin tämän asian. Se on häneltä ehkä unohtunut.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin jäin ed. Stenius-Kaukonen puheenvuoroa kuunnellessani miettimään ennen kaikkea politiikassa tapahtuvia muutoksia ja toisaalta sitä pysähtyneisyyttä, joka siinä osaltaan näkyy. Ed. Stenius-Kaukonen puhui parlamentarismin kriisistä, kun hän arvosteli, että tuporatkaisu sisältää ainesosia, joita vasemmisto on aina ollut haluamassa ja ajamassa lainsäädäntöön. Minusta kriisissä ei ole parlamentarismi, vaan kriisissä on ed. Stenius-Kaukonen maailmankuva, joka nyt on sortumassa ym-

päritä. On turha tulla eduskuntaan puhumaan siinä suhteessa parlamentarismen kriisistä.

Mutta parlamentarismista mielestäni voisi puhua toisesta näkökulmasta. Ed. Stenius-Kaukonen nostaa itseisarvoksi sen, että verolait ovat yksivuotisia. Ei missään länsimaassa, ei missään demokratiassa vaadita lainsäädäntöön eikä verolakeihin niin monimutkaisia enemmistöjä kuin Suomessa vanhoillisen perustuslain mukaan tarvitaan. Jos ed. Stenius-Kaukonen olisi parlamentarismista kannalla, jos ed. Stenius-Kaukonen syvästi kunnioittaisi länsimaista demokratiaa, niin hänen pitäisi puhua niistä rakenteista, jotka vaikeuttavat verolainsäädäntöä tällä hetkellä, jotka tekevät verolakien muuttamisen erittäin vaikeaksi. Ihmettelen, että ed. Stenius-Kaukonen takertuu porvariston säätämään valtiopäiväjärjestykseen, joka edellyttää verolainsäädännöltä kaiken länsimaisen demokratian vastaisia enemmistöjä.

Ed. Säilynoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varmasti turvallista ed. Jaakonsaaren eritellä kansallisten rajojen ulkopuolista toimintaa (Ed. Laine: Helpompaa!) — paljon helpompaa — sen sijaan, että eritellään hallituksen politiikkaa, jota nyt mielestäni tämän keskustelun pitäisi eritellä oikein vakavasti. Varmasti hallituksen politiikassa on niitä sävyjä, joita Suomen kansa tänä päivänä pitää kovin oikeistolaisena politiikkana.

Valitettavasti vasemmisto on sillä tavalla hajallaan, että suurin osa parlamentaarista vasemmistoa on tänä päivänä sinipunahallituksen suuri tukijoukko. Eihän sille mahda mitään. Tästä lähtee arvostelu. Tänä päivänä kansa arvostelee ja pitää toki sosialidemokraatteja erittäin oikeistolaisina siitä huolimatta, että mielestäni hallituksen sisäistäkin politiikkaa olisi syytä eritellä, mutta valitettavasti tätä Suomen kansa katsoo tällä tavalla. Toivon mukaan tämä johtaa lähitulevaisuudessa siihen, että nykyinen vasemmisto olisi ehjempi ja voisi harjoittaa tässä maassa vasemmistolaisempaa politiikkaa kuin tällä hetkellä tapahtuu.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti aivan hyvä puhua näistä vasemmisto — oikeisto-akselista ja sillä liikkumisesta. Toisaalta näyttää siltä,

että käsitteet ovat aika lailla sekaantuneet ja sekavat, eivät yksin Suomessa, vaan myös muualla. Mielestäni esimerkiksi Suomessa vihreät ovat selvästi vasemmistolaisempi liike nyt kuin sosialidemokraatit. Tämä on minun näkemykseni. Saattaa olla, että joillakin on muita näkemyksiä. (Ed. Gustafsson: Seppänen tuntuu olevan eri mieltä!) — Ei minun ymmärtääkseni ollut siitä asiasta eri mieltä.

Esimerkiksi minkälainen dynamiikka on sosialidemokratiassa tällä hetkellä Suomessa tai maailmassa? Näyttää siltä, että dynamiikka on enemmänkin sitä, että katsotaan, mitä tapahtuu. Esimerkiksi se dynamiikka, mikä on verolaeissa, mitä käsittelemme, on nimenomaan se, että verotuksen painopistettä siirretään pieni- ja keskituloisten niskaan ja vähennetään verotusta suurituloisilta. Se on oleellinen sisältö näissä asioissa. Se on sellainen asia, jota mielestäni tulisi todella pohtia enemmän.

Tähänhän liittyvät liikevaihtoveron korottamiset, josta mm. tämän hallituksen alkuvaiheessa uhottiin, että siihen ei tulla puuttamaan. Mutta nyt sitä nostetaan, ja kunnallisveroon on täällä jo puututtu useampaan kertaan. Vielä sen verran vasemmiston yhteiskokouksesta ensi syksynä, että siitä todella kansandemokraattisen liikkeen piirissä on tehty esityksiä jo vuosikausia sitten. Muistan mm. arvostetun Aarne Saarisen puhuneen siitä useaan kertaan, ja itsekin tein pari kertaa esityksiä toimiessani SKDL:n puheenjohtajana.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit unohtavat kokonaan sen, että he ovat Suomessa valtapuolue, jonka toimintaan liittyvät ne samat ongelmat kuin vallassa olevien puolueiden toimintaan sosialistisissa maissa. Te kannatte kaikki ne ongelmat teidän sisällänne. Kommunistisilla puolueilla, jotka eivät ole vallassa kapitalistisissa maissa, on onneksi ollut mahdollisuus välttää monia niistä ongelmista, mitä teidän toimintanne liittyy. Te olette valtiohoitajapuolue, ja sen takia teidän toimintanne liittyy kaikki ne ongelmat, mitä vallassa olevaan puolueeseen liittyy. Sen vuoksi te olette etäännyneet niin kauas varsinaisesta alkupeäisestä aatteestanne.

Mutta en suinkaan kiistä meidän maailmankatsomuksemme ongelmia ja kriisiä tänä

päivänä. Mutta eduskunnassa kaikki yrittävät nyt viedä meiltä puhevallan suurin piirtein, kun sosialistisissa maissa on ongelmia; te varmasti haluaisitte heittää meidät ulos, jos teillä olisi se valta. Mutta minä pyydän antamaan meille puheoikeuden Suomea koskeissa asioissa, ja meillä varmasti on perusteita mielipiteillemme. Me emme ole sen vallan vankina, minkä olette te tai mikä puolue milloinkin hallituksessa on. Meillä on todella syvä parlamentarismen kriisi. Sitä olisi syytä lähteä käsittelemään. Toivon, että kansalaiset heräisivät ja tämä perestroika herättäisi ihmisiä, kun heiltä on valta viety.

Mitä tulee perustuslakiin, niin me olemme kyllä erinomaisen valmiit keskustelemaan perustuslain säännöksistä ja myös enemmistösäännöksistä. En minä sitä puolusta, eikä se ollut pääargumentti. Pääargumentti tätä tulo- ja varallisuusverolakia vastaan on sen sisältö.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan puolelta ei ole tässä keskustelussa käytetty vielä yhtään puheenvuoroa. Merkitseekö tämä sitä, että keskustakin on menossa hallituksen linjoille käsillä olevan lain ensimmäisessä käsittelyssä?

Mitä tulee ed. Hämäläiseen, niin annan taustatukea tässä ed. Stenius-Kaukoselle. Minusta parlamentarismen kriisi on se, että ed. Hämäläinen teki lakialoitteen, sitten kun siitä äänestetään täällä salissa, niin ed. Hämäläinen käveli pois ja sanoi, että palaa se sauna vielä teilläkin. Tämä on minusta parlamentarismen kriisi. Siis hallituspuolueiden kansanedustajat eivät ole omien ehdotustensa takana, kun tosipaiikka tulee.

Mitä tulee tähän alkuperäiseen asiaan, niin kyllä vihreitä täytyy pyytää mukaan tähän keskusteluun ihan tosissaan. Minusta heidän pitää nyt sanoa kantansa, ovatko he oikeistolainen vai vasemmistolainen puolue. Ette te pääse siitä luikertelemaan peesamalla kaikkien muiden perässä aina, että teidän ei tarvitse ottaa sentyyppiseen asiaan kantaa. Jos te olette radikaali liike, te olette vasemmistolainen; jos teidät on kuohittu, te olette oikeistolaisia. Teidän on annettava yhteiskunnallinen vastaus niihin kysymyksiin, joita tässä yhteydessä täällä esitetään. Teidän on otettava kantaa yhteiskunnallisiin asioihin.

Mitä tulee nyt käsillä oleviin lakeihin, niin teidän vihreiden täytyy kertoa, oletteko te hallituksen taulukkolain kannalla. Te ette ole ottaneet siihen asiaan kantaa. Te olette ilmoittaneet olevanne tulo- ja varallisuusverolain kannalla, mutta oletteko te taulukkolain kannalla. Teillä ei ole omaa ehdotusta siihen. Kertokaa, millä kannalla te olette siinä kysymyksessä. Jos te ette ole taulukkolain kannalla, niin sitten käy sillä tavalla, että tämä tulo- ja varallisuusverolaki täydentää sitä ja on epäsosiaalinen ja on suurituloisten ja rikkaiden puolella niin kuin taulukkolakikin. Miten teillä voi olla kahdessa asiassa erilainen käyttäytyminen ja erilainen arvio. Taulukkolaki on aina yksivuotinen, miksei tulo- ja varallisuusverolaki voi olla yksivuotinen, koska pienituloiselle väestölle on hyötyä, että asia käsitellään joka vuosi.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen heitto siihen suuntaan, että sosialidemokraattinen puolue Suomessa olisi rinnastettavissa Itä-Euroopan kommunistisiin puolueisiin, on suurin piirtein se, että ehkä se lika, jota voi sosialidemokratiasta löytyä, mahtuu kynnen alle, kun sitä likaa Itä-Euroopassa joudutaan valitettavasti kuljettamaan kuorma-autoilla. (Ed. Jaakonsaari: Ei ole edes kynnen alla!) — Ei ole edes kynnen alla. No, olen nähnyt likaisia kynsiä, ed. Jaakonsaari. Ehkä ed. Jaakonsaarella ei ole.

Mutta asiaa ed. Stenius-Kaukonen puhui siltä osin, kun hän käytti tätä parlamentarismin kriisi -käsitettä. Miedontaisin kyllä tuon termin siihen, että tässä vallitsevassa poliittisessa tilanteessa ja erityisesti tuposysteemin ja eduskunnan vuorovaikutuksessa on epäkelpoja piirteitä.

Ed. Stenius-Kaukonen mielestäni puhui oikein hyvin puhuessaan sairas- ja avustuskassojen etuisuuksien verokohtelusta. Olen nimittäin sitä mieltä, että myös sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä olisi ollut alttiutta ja halua tehdä jopa ilmeisesti pidemmälle menevä päätös, mikä nyt on mukana tuponeuvotteluissa, jolla haetaan kahden vuoden siirtymä kautta. Minusta ei ole oikein, että ne asiat, joista eduskuntaryhmistä ja eduskunnasta löytyisi parempi, korkeatasoisempi päätös, ovat mukana tupossa. Niistä meidän pitäisi täällä voida tehdä päätös.

Edustajat Holvitie ja Jansson merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varsinaisessa puheenvuorossaan ed. Stenius-Kaukonen pohdiskeli, mikä hallitus Suomessa mahtaa istua ensi syksynä, ja piti sitä yhtenä perusteena verolakien yksivuotisuudelle. Minä en ole ollenkaan varma myöskään, mikä hallitus istuu, mutta sehän voi yhtä hyvin olla esimerkiksi kokoomuksen ja keskustan hallitus. En näe, että se olisi mikään peruste tässä asiassa.

Mitä tulee verotuksen epäsosiaalisuuteen, mielestäni vihreät ovat tuoneet oman kantansa tässä asiassa useaan kertaan esille ja tulevat asian toisessa käsittelyssä tekemään omat ehdotuksensa taulukoista kuten tekivät viime vuonnakin tässä keskustelussa ja asian käsittelyssä, eli ed. Seppänen, kun vain maltatte odottaa, niin tästä on tulossa ehdotuksia asian oikeassa käsittelyvaiheessa.

Mitä tulee siihen, ovatko vihreät vasemmistolaisia vai oikeistolaisia, niin mielestäni juuri nyt käynnissä olevat maailman mullistukset osoittavat sen, miten vaikea on määritellä sitä, mikä on vasemmistolaista. Olen hyvin tyytyväinen, että me emme ole sidoksissa näihin mullistuksiin tällä hetkellä, vaan voimme katsoa tilannetta vähän ulkopuolelta ja tuoden tähän keskusteluun sekä Suomessa että Euroopassa että maailman laajuisesti joitakin uusia visioita, uusia argumentteja, uusia näkökulmia. Luulisin, että on myös nykyiselle vasemmistolle edullista, että on tämän tyyppisiä liikkeitä, jotka ovat tavallaan menneisyyden synneistä ja rasitteista vapaita.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Koska käsittelyssä on hallituksen esitys tuloverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista sekä hallituksen esitys tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta, niin mielestäni tämän keskustelun pääpainon tulisi olla nyt siinä, miten kukakin edustaja, mikäkin eduskuntaryhmä suhtautuu hallituksen veropoliittiseen linjaan, antaako sille tukensa vai haluaako siihen muutoksia, aikooko yrittää edes muutoksia hallituksen linjaan.

Täällä aiemmissa puheenvuoroissa on ja jo edellisinä viikkoina käydyissä keskusteluissa luonnehdittu hallituksen veropoliittinen linja.

Se on rikkaiden suosimisen, rikkaiden rikastumisen linja. Sen nyt todistaa vaikkapa pelkästään hallituksen esitys tuloveroasteikoiksi. Edelleen on ollut esillä ja on nyt käsillä hallituksen esityksiä, jotka tarkoittavat uusia verohelpotuksia yrityksille, varakkaile osingon omistajille jne. Me olemme täällä käsitelleet mm. välillistä verotusta koskevat ratkaisut. Niistä eduskunta on tehnyt päätöksensä. Niissä on näkynyt se linja, mihin hallitus veropolitiikassaan tähtää.

Tämä kaikki, mihin edellä viittasin, ja myös aikaisempien vuosien veroratkaisut ovat johtaneet siihen, että meillä työttömät maksavat nyt enemmän veroa kuin osakeyhtiöt. Jos esillä olevat hallituksen esitykset hyväksytään, niin vielä suurempi ero tulee olemaan työttömien tappioksi ja yritysten eduksi tämä vertailu. Eläkeläiset maksavat enemmän veroja kuin suuret teollisuusyritykset yhteensä, ja hallituksen veropoliittisen linjan hyväksymisen jälkeen ero vain kasvaa eikä suinkaan supistu. Tämä todella merkitsee myös varallisuuserojen ja käteen jäävien tuloeron kasvua.

Tällaista kokonaislinjaa vihreät ovat käyttäytymisellään tukemassa, tätä hallituksen linjaa. Kun en halua käyttää sitä ilmaisua, jota ed. Pulliainen ei hyväksy, ettei ”ymmärrä vihreiden linjaa”, niin haluaisin todeta, että siinä on pelaamisen makua, jos toisessa käsittelyssä ollaan hallituksen esitystä vastaan, mutta kolmannessa ollaan sen puolesta. Eikö se ole hyvin epäloogista? Miksi sitä sitten toisessakaan käsittelyssä tekee muutosesityksiä, jos kuitenkin on jo ennakkoon ilmoittanut hyväksyvänsä sen kolmannessa käsittelyssä, siis riippumatta siitä, mikä on toisen käsittelyn tulos. Siinä on pelaamista.

Ed. Jaakonsaari, joka nyt poistui salista, on täällä useassa puheenvuorossaan, niin kuin eräät muutkin, kehunut työehtosopimusratkaisuesitystä, joka nyt on eräänlaisen kokonaisratkaisun nimissä julkistettu. Hän mainitsi puheenvuorossaan arvostellessaan ed. Stenius-Kaukosta siitä, että huomattava osa kansandemokraattisia ammattiliittoja on tuon ratkaisun hyväksymässä. Kansandemokraattisjohtoisia liittoja ei kovin paljon ole. En mene mitään analyysiä suorittamaan, mikä niistä hyväksyy, mikä ei. Tiedän kuitenkin sen, että varsin vaikutusvaltaiset sosialidemokraattiset ammattiyhdistysliikkeen johtajat eri ammattiliitoissa ovat sanoneet

ainakin itse vastustavansa tällaista esitystä, jota ed. Jaakonsaari täällä puolustaa.

Jos olen oikein lukenut mm. sanomalehdissä olleet tiedot, niin eikö tämän ratkaisun sisältö merkitse käytännössä sitä, että suuret kaupunginjohtajat saavat palkkoihinsa lisää kyllä runsaasti, myös eräät suuripalkkaiset toimitusjohtajat tuhansia markkoja kuukaudessa, mutta eiväthän nämä koske tavallisia palkansaaajia.

Pakolla ja painostuksella hallitus pyrkii kuitenkin ajamaan linjansa ja myös tämän kokonaisratkaisun läpi. Kun täällä muun muassa ed. Gustafsson sanoi olevansa sitä mieltä, että monien niistä asioista, jotka on tupopakettiin sidottu, pitäisi todella olla eduskunnan käsissä, toivoisin, että tämä linja saisi laajemmin kannatusta sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän piirissä ja erityisesti hallituksen piirissä, sillä sieltähän tämä monien asioiden sitominen työehtosopimusratkaisuun on lähtenyt.

Kun täällä on tuporatkaisua kehuttu, niin olisin halunnut ed. Jaakonsaarelta saada tietää, mistä se sitten johtuu, että sosialidemokraatit eivät uskalla alistaa näitä tuporatkaisuja jäsenäänestyksiin ammattiyhdistysliikkeen piirissä, ei ainakaan kaikissa liitoissa. Jos kerran ne ovat niin hyviä, niin miksi sitä sitten vastustaa jäsenistön kannan kuulemista?

Täällä on puhuttu nimityksestä ”socialidemokraateista vasemmalla”. Minäkin mielelläni tuosta nimityksestä luopuisin, koska katsoisin, että hyvä olisi, jos koko vasemmisto tällaisia eroja tekemättä voisi muodostaa yhteisiä näkökantoja, yhteisiä toimintalinjoja, yhteisiä tavoitteita, joiden puolesta toimia niin eduskunnassa kuin sen ulkopuolella. (Ed. Lahti-Nuuttila: Eiköhän se jo vuonna 2000 ole totta!)

Kun parissa puheenvuorossa on arvosteltu devan eduskuntaryhmän viimekeväistä käyttäytymistä, niin haluan lyhyesti vielä todeta asian, jonka muutoin ed. Haavistokin täällä mainitsi. Se sopisi sellaisena vastaukseksi esimerkiksi ed. Pulliaiselle. Silloin keväällä lähti vihdoon ja viimein liikkeelle myös hallituksen piirissä haittaveroesitysten valmistelu. Lopputulos ei ollut sellainen kuin täällä varmasti yleisemminkin toivotaan, mutta kun alku on saatu, niin toivottavasti esimerkiksi oppositioryhmiä yhteistyö omien esitystensä toteuttamisen puolesta jatkuu. Sitä

paitsi siinä ponnassa, jonka eduskunta keväällä hyväksyi yksimielisesti ed. Vihriälää lukuun ottamatta, joka ilmeisesti vahingossa äänesti vastaan, edellytettiin näiden toimien aloittamista. Eihän siinä todella eduskunta silloin vielä vaatinut ratkaisujen tekemistä kaikilta osin tänä vuonna, joten alkuun tämä on saatu, ja toivottavasti parempaa on tulossa.

Kun me äänestimme keväällä parin verolain puolesta, me teimme täsmälleen samoin kuin viime syksynä näiden lakien yksivuotiseksi äänestämisen puolesta. Silloin SDKL ja dea äänestivät hallituksen esitysten puolesta vuodeksi, ja tietenkin hallituspuolueet sitten hyväksyivät lait edes vuodeksi.

Ed. Väistö merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun erityisesti ed. Laineenkin edustama ryhmä on useissa yhteyksissä ilmaissut olevansa suurpääomaa vastaan, kapitalismia vastaan ja kaikkia niitä arvoja vastaan, joita nämä tahot edustavat, niin kyllä minä ihmettelen sitä, että koko kritiikin kärki eduskunnassakin suunnataan sosialidemokraatteja kohtaan. Ihmettelen, mihin te olette unohtaneet meidän hallituskumppanimme kokoomuksen, joka täällä pääsee peesaamaan ja katsomaan sivusta oikeastaan koko keskustelua. Kun ed. Laine toivoo vasemmiston yhteistyötä, niin minusta sen yhteistyön alku voisi olla siinä, että ed. Laine ja hänen ryhmänsä tukisivat hallituksen esityksiä edes niiltä osin, kuin ne ovat saman suuntaisia kuin ed. Laineen ryhmän kannanotot.

Mutta en malta olla jatkamatta vielä tätä vasemmisto — oikeisto-keskustelua, jota tässä nyt jo aikaisempien debattien aikana on kuultu. On tietysti niin, että Euroopasta löytyy sellaisia hallituksia, joissa sosialidemokraatit hoitavat maan asioita, ja meidän kannattaa sitten tietysti miettiä, minkälaista sosiaalipolitiikkaa näissä maissa harjoitetaan ja minkälainen on kansan elintaso. Sitten on toisaalta niitä maita, joissa sosialidemokraatit eivät ole hallituksessa, ja minusta ed. Laineenkin kannattaisi miettiä, minkälaiset ovat huono-osaisen, vähätuloisen oikeudet niissä maissa. Mitkä ovat työntekijäin oikeu-

det ja millä tavalla niissä on sosiaalipolitiikkaa edistetty? Ed. Laine voisi sen jälkeen valita kritiikkinsä kärjen.

Ed. Rusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli oikein, että ed. Laine siirsi tämän keskustelun päiväjärjestyksen asioihin 1) ja 2), jotka koskevat hallituksen esityksiä kokonaisverouudistuksen jatkoksi. Esityksissähän keskeinen sisältö muodostuu tuloverotuksen marginaaliverojen alentamisesta ja tulo- ja varallisuusverolain puolella vähennysjärjestelmien muutoksista.

Kuten muistamme, marginaaliverojen alentaminen alkoi jo tämän verouudistuksen ensimmäisessä vaiheessa kaikissa tuloluokissa, jolloin myöskin asteikon alarajaa nostettiin yli kaksinkertaiseksi aikaisemmasta. Nyt esillä olevat ensi vuoden asteikot merkitsevät tuloverotuksen alarajan edelleen nostamista 38 000 markkaan, mikä tarkoittaa sitä, että valtion tuloverotuksesta kaikkein pienituloisimmat vapautuvat kokonaan.

Kun uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa asteikkoalennuksesta hyötyivät vähiten ns. keskituloryhmät, on tässä esityksessä asia korjattu, koska suurimmat veron alennukset tulevat sille väestöryhmälle, mikä maksaa veroja eniten eli 100 000—150 000 ansaitsevat.

Tuloverotuksen keventäminen on johdonmukaista hallitusohjelman toteuttamista, sillä se lisää kansalaisten omia mahdollisuuksia ratkaista tuloverotukselta säästyneiden varojen käyttäminen haluamallaan tavalla. Jos halutaan valinnan vapautta lisää, se merkitsee sitä, että joudutaan verotuksen painopistettä siirtämään välittömästä verotuksesta edelleen välillisen verotuksen suuntaan, ja silloin ollaan jo liikevaihtoverojärjestelmän muuttamisessa.

Aivan oudolta tuntui ed. Laineen väite siitä, että verohelpotuksia ollaan antamassa yrityksille, kun on tässä keskustelun kuluessa aikaisemmissa vaiheissa kuullut keskustaoposition väitteitä, mutta siitä ehkä myöhemmin.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmetellä täytyy, että näiden asioiden yhteydessä, jotka nyt ovat käsittelyn alla, käydään Eurooppa-keskustelua. Minusta kuuluisi eri asian yhteyteen, mikä on tilanne Euroopassa. Minusta käsi-

tellään Suomen sisäpolitiikkaa ja veropolitiikkaa, ja toivoisin, että palattaisiin tähän asiaan, jotta päästäisiin asioissa eteenpäin. (Ed. Jaakonsaari: Ei se ole Eurooppa-keskustelua, vaan ideologista keskustelua!) Ehkä nähtävästi tässä täytyy totutella siihen, että meidän tulee täällä käydä eurooppalaista sisäpoliittista keskustelua. (Ed. Jaakonsaari: Ideologista keskustelua!) — Kyllä, mutta toisen asian yhteydessä. — Ehkä nämä asiat, jotka ovat sosialidemokraateille tänä päivänä hyvin arkoja, nämä sisäpoliittiset kysymykset Suomessa, halutaan laajentaa Eurooppa-tasolle. Siihen varmasti tulee kevään kuluessa monta tilaisuutta, kun tässä salissa siitä käydään keskustelua.

Sen vuoksi mielestäni ainakin me vasemiston piiristä osoitamme sosialidemokraatteja sormella, koska me tiedämme, mitä kokoomus haluaa. Ei ole kovin kauan, kun eräs kokoomuslainen ministeri sanoi, että veropolitiikka on juuri mennyt niin kuin kokoomus on halunnut, ja sosialidemokraatit ovat sitä tukeneet. Silloin täytyy ymmärtää se, millä erottaa sosialidemokraatit kokoomuksesta veropolitiikassa. Ei nähtävästi millään, ja viestejä tulee sosialidemokraateilta tuolta kentältä, jotka ovat hyvinkin arvokkaissa tehtävissä olevia sosialidemokraatteja, pääluottamusmiehiä ja kunnallisvaltuutettuja. He ottavat yhteyttä ja kysyvät, ovatko sosialidemokraatit näiden asioiden takana. Minun täytyy sanoa, että ovat. He tukevat kokoomuksen veropolitiikkaa, joka on nähty täällä salissa moneen kertaan ja tullaan tämän viikon kuluessa näkemään. Ei voi muuten vastata, koska he kysyvät, ja kun tämän mietinnön lähettää heille, jotka kysyvät, niin he saavat itse lukea, mikä tämä on. Valtiovarainministeriön mietintö.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Hämäläinen oli ilmeisesti puheenvuoroni alkuosan poissa (Ed. Hämäläinen: Kuuntelin koko puheenvuoron!) tai muuten ei sitten saanut selvää, mitä olin puhunut. En ollut etukäteen puheenvuoroani kirjoittanut, mutta ylivoimaisesti suurimman osan puheenvuorostani käsittelin hallituksen veropoliittista linjaa nimeämättä yksityisiä poliittisia ryhmiä. Sen jälkeen arvostelin vihreiden käyttäytymistä ja vasta tämän jälkeen palasin vastaamaan ed. Jaakonsaaren puheenvuoroihin. Jos ei edes vastata saa ja

kritisoida sosialidemokraattien puheenvuoroja, niin onhan se nyt kummallinen demokratia sekin, ed. Hämäläinen. Ehkä on syytä tästä lähtien pyytää aina heti vastauspuheenvuoro. Itse en sitä halunnut tehdä, koska tiesin, että normaali puheenvuoro oli kuitenkin tulossa.

Ed. Rusanen huomautuksen johdosta toteen, että kyllä se todella niin on, että hallitus ehdottaa yhtiöiden tuloveroprosentin alentamista, ehdottaapa eräitä muitakin kevennyksiä ja ilmoittaa vielä tulevaisuudessa-kin keventävänsä yritysten verotusta. Se, että keskustapuolueen taholta on ymmärretty ja lausuttu toisin, liittyy ilmeisesti aika lailla keskustapuolueen politiikkaan. Kyllä hallitus on pitänyt huolta yrityksistä, mutta sen sijaan ei köyhistä eikä vähävaraisista.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rusanen totesi, että verouudistusta on tehty ja tehdään mm. niin, että verotuksen painopistettä siirretään välitörmästä välilliseen verotukseen, ja tähän näkyy selvästi. Samalla kun näin tehdään, sitä myös hyvin johdonmukaisesti siirretään pieni- ja keskituloisten suuntaan, eli heidän verorasituksensa näillä toimenpiteillä kasvaa, kun taas suurituloisten verorasitus pienenee. Tästä asiasta toivoisi myös ideologista keskustelua, miksi näin tapahtuu ja onko se todella kaikkien tahto.

Oman perheeni kohdalla olen katsellut juuri parin viime vuoden verotuksia. Omalla kohdallani verotus on laskenut, vaimoni kohdalla se on selvästi kiristynyt jopa niin, että hänen veroprosenttinsa veronalaisesta tulosta on suurempi kuin minun, jolla on yli kaksi kertaa suuremmat tulot. Joten kyllä jotain mätää tässä ns. suuressa uudistuksessa on.

Ed. Rusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laineen puheessaan herättämään kysymykseen yritysverotuksesta haluaisin kaikessa sovussa todeta sen, että yritysverotuksen arviointia on tässäkin salissa tehty siten, että on kerätty positiivisia tai negatiivisia yksityiskohtia verouudistuksen eri puolilta, haluamatta tarkastella sen kokonaiskuvaa. Nyt kuitenkin kokonaiskuva kertoo sen, että yritysverotuksen painopiste siirtyy suurten yhtiöiden suuntaan, yhtiöiden, jotka ovat aikaisemmin voineet tuloksenta-

sauskeinojen avulla siirtää veronmaksua lähes rajattomasti. Ehkä siitä nyt ei täydellisesti pääse eroon, mutta siirtää kuitenkin.

Yhteisöveroprosenttia alentamalla ja elinkeinotoiminnan varausjärjestelmiä supistamalla on luotu yrityksille uusi tilanne, joka edellyttää niiltä myöskin uutta toimintalinjaa. Se merkitsee sitä, että ns. piilevän verovelan kasvattaminen ei enää olekaan täysin tavoiteltavaa. Se ei vapauta niistä ongelmista, joita aiheutuu nimenomaan sellaisille yrityksille, jotka ovat voineet laajentaa toimintaansa vuodesta toiseen. Nykyisellä tasolla tuloksentasauskeinot suovat yrityksille nimensä mukaisesti mahdollisuuden tasata tuloksia hyvien ja huonojen vuosien välillä, mutta sen vastapainoksi, että näitä varauksia on pienennetty, on myös olennaisesti muutettu tärkeintä tekijää eli tuloksesta maksettavaa veroprosenttia, joka näiden neljän vuoden aikana laskee 59:stä 44:ään, 43:een ja siitä tietojeni mukaan 39:ään. Yksityisillä yrityksillä ja osakeyhtiöillä verokanta laskee 43:sta 23:een.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Meidän siis ilmeisesti tulee peljätä ja rakastaa sosialidemokraatteja niin, että heillä ei ole edes kynnenaluset likaisina kaikesta siitä, mitä he ovat tehneet suurituloisille annettavien verohelpotusten puolella. Tähän vielä lisäisin ne veronalennukset, joita on ed. Rusasen puheenvuoron mukaan annettu suomalaisille yrityksille laskemalla yritysten tuloverokantaa ja poistamalla osakeyhtiöiltä kunnallinen harkintavero, jota pidän kaikkien suurimpana verohelpotuksena, mikä yrityssectorille on annettu. Ymmärrän, että se on kokoomuksen linjan mukaista, mutta että se on sosialidemokraattienkin linjan mukaista ja että sitä puolustellaan, niin kuin ed. Hämäläinen aikaisemmin teki, sitä minun on vähän vaikeampi ymmärtää.

Mitä tulee myyntivoittoveron kiristämiseen, niin ymmärsin, että hallituksella ja sosialidemokraateilla on tavoitteena, että kaikki tulot tulevat samanarvoisiksi verotuksessa, mutta eihän siitä ole läheskään kysymys, kun myyntivoittoverot ovat edelleenkin vain viidesosa ja nyt tulevan uudistuksen jälkeen ehkä neljäsosa siitä, mitä vastaavista palkkatuloista joutuu maksamaan veroja. Tältä osin suunta on oikea, mutta, ed. Hämäläinen, tavoitteet ovat vielä kovin huo-

nosti saavutetut. En niillä rupeaisi kehuamaan, jos olisin vaatinut kaikkien tulojen yhtäläistä verottamista.

Mitä tulee vielä turbovenevihreiden asiaan, niin he kehuivat tuoneensa esiin uusia näkökulmia yhteiskunnan asioihin. Onkin perusteltua, että on oltu yksinomaan vihreäsilmaisii viime vuosina näissä asioissa, koska ongelmat ovat olleet niin suuria. Mutta nyt vihreäsilmaisyyden pitäisi jo vähitellen vaihtua laaja-alaisempia yhteiskunnallisia asioita huomioon ottavaksi sillä tavalla, että vihreä liike olisi yhteiskunnallinen liike, jota se nyt ei ole, ja että se ottaisi kantaa myös vanhoihin asioihin, eikä vain uusiin, jotta sen jäsenillä olisi mahdollisuus saada tietää, mitä mieltä vihreä liike on yhteiskunnan uudistamisesta niissä asioissa, joihin me kaikki muut joudumme ottamaan kantaa, mutta joista vihreä liike koettaa vapautua ottamasta kantaa. Eli mitä pitäisi tehdä, jotta yhteiskunta olisi oikeudenmukaisempi, tasa-arvoisempi ja siinä mielessä parempi paikka elää useammille ihmisille kuin se tänä päivänä on. Minusta vihreille ei riitä, että tuodaan uusia näkökulmia esille, pitää ottaa kantaa myös vanhoihin. Me haluamme tietää, millä tavalla vihreät ottavat kantaa.

Ed. Pekkari: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan kahden ns. suureen verouudistukseen liittyvän tärkeän asian, as-teikkolain ja tulo- ja varallisuusverolain, eduskuntakäsittely osoittaa, että hallitus ei arvosta eduskuntatyötä sillä tavalla kuin olemme yleensä oppineet Suomen hallitusten eduskuntatyötä arvostavan. Samalla tämä käsittely mielestäni osoittaa myös sen seikan, että hallitus tuntee pelkoa tämän asian, verouudistuksen, julkista käsittelyä kohtaan tärkeimmällä foorumilla eli eduskunnassa.

Näihin johtopäätöksiin on joutunut tulemaan kahdesta syystä. Ensinnäkin siitä syystä, että hallitusryhmissä alun alkaen oli mielialut ajaa sekä näiden lakien ensimmäinen että toinen käsittely perä perää läpi tänään maanantaina. Olen tyytyväinen siihen, että eduskunnan puhemiehistö oli omalta osaltaan valmis menettelemään niin, että edes toinen käsittely voidaan irrottaa ensimmäisen käsittelyn päivästä ja viedä läpi huomenna. Monestakin syystä tällainen menettely on perusteltu ja paikallaan. Arvio ilmeisesti hallituksella oli se, että viemällä samana

päivänä perä perään ilman äänestyksiä nämä käsitellyt läpi ja kun ministerit pysyvät salista sinä päivänä poissa, niin aika vähällä huomiolla koko asia tulisi läpijuostuksi ja käsiteltyksi tämänkin syksyn aikana.

Väitin, että hallitus kaikesta päättäen tuntee pelkoa tämän tärkeän asian julkista, parlamentissa tapahtuvaa käsittelyä kohtaan. Tämän näkemyksen perustelen sillä, että nyt kun on ensimmäinen käsittely salissa meneillään, paikalla istuu kulttuuriministeri. Kiitoksia hänelle, mutta varsinaiset, budjetin verolinjasta tai budjettilinjasta muutoin vastaavat ministerit loistavat poissaolollaan salista tänä päivänä. (Ed. Jaakonsaari: Niin loistavat edustajatkin!) — Todella on niin, että monet edustajatkin varmasti ovat poissa, mutta se taas liittyy siihen strategiaan, mihin äsken viittasin, jolla alun alkaenkin kai tavoiteltiin sitä, että tänne tulisi muutama edustaja, jotka kävisivät sekä ensimmäisen että toisen käsittelyn ilman mitään isompaa julkisuutta, ilman ministereiden läsnäoloa.

Kun verouudistuksessa on kysymys senään asiasta, joka on viime vuosien aikana puhuttanut suomalaisia ylivoimaisesti enemmän kuin mikään muu yksittäinen asia, voisi kuvitella, että hallitus antaisi arvoa tämän asian eduskuntakäsittelylle toisella tavalla ja istuisi pönäkästi paikallaan eikä vain istuisi vaan myös osallistuisi siihen keskusteluun, jota näin tärkeästä asiasta pitäisi käydä. Kaiken lisäksi hallitus on alun alkaen asettanut verouudistuksen koko toimintansa ja työnsä eräänlaiseksi lippulaivaksi. Siitä huolimatta, että hallitus näin on menetellyt, se ei tule puolustautumaan tänään tähän saliin, kun lain ensimmäinen käsittely on meneillään. Ehkä viime syksyn eduskuntakäsittely on hallituksessa nyt otettu todella tarkkaan opiksi ja siitä syystä hallitus pysyy poissa salista.

Viime syksynähän kävi niin, että hallituksen toimesta yritettiin kovalla kädellä ja isolla äänenpainolla rutistaa nurin opposition väitteet, että verotus ei suinkaan kevene vuonna 1989, vaan useimmissa tapauksissa kiristyy. Sittenhän kävi viime syksynä sillä tavalla, että kun hallitus vielä joulun alla täällä yritti puhua opposition väitteet nurin, hallitusryhmissä itsessään tapahtunut kansannousu johti siihen, että 16.3. tunnetusti valtioneuvosto joutui tekemään periaatepäätöksen, jossa se totesi, että uudistukseen

sisältyy virheitä, joita täytyy korjata. Noita korjauksia tunnetusti ei kuitenkaan ole tehty tähän mennessä eikä tehdä myöskään näillä laeilla, jotka ovat tänään käsittelyssä. Toivoo sopii, että huomenna hallitus on sankoin joukoin paikalla ja käydään keskustelu sekä asteikkolaista että tulo- ja varallisuusverolaista.

Arvoisa puhemies! Lupaen, etten omassa puheenvuorossani kajoa sanallakaan varsinaisiin asteikkolain enkä tulo- ja varallisuusverolain ytimiin. Luulen, että keskustan eduskuntaryhmän puolelta muutkaan eivät sitä tänä päivänä tee. Me odotamme huomista. Toivomme, että silloin ministerit ovat paikalla ja silloin voidaan asiasta keskustella. Haluan kuitenkin näihin menettelytapoihin puuttua, ei vain hallituksen osalta, vaan myös niiltä osin, mikä näyttää olevan vihreän eduskuntaryhmän toimintalinja.

Toivon että olen väärässä, mutta pahoin pelkään, että eräänlaisiksi kauppamiehiksi tässä ovat ruvenneet myös vihreän eduskuntaryhmän jäsenet. Pätevää väkeä tähän toimintaan, sitä en epäile, ja tuloksiakin varmasti sillä toiminnalla syntyy. Minä olen ymmärtänyt niin, että vihreällä eduskuntaryhmällä on iso liuta korjausesityksiä hallituksen TVL:ään ja ehkä asteikkolakiinkin, mutta lähinnä tulo- ja varallisuusverolakiin. Jos vihreä ryhmä äänestyytää näistä esityksistä toisessa käsittelyssä ja hävittyään äänestykset, kaikesta päätellen, on sen jälkeen valmis kolmannessa käsittelyssä kuitenkin hyväksymään pysyväksi tämän lain, jos näin käy, niin sehän kertoo, kuten ed. Laine osoitti, selvää kieltä siitä, että vihreä eduskuntaryhmä ei ole toisissaan yrittäessään toisessa käsittelyssä muuttaa näitä tai noita pykäläiä, koska hyväksymällä lain pysyväksi vihreä eduskuntaryhmä on vaikuttamassa siihen, että noihin pykäläin ei lähivuosina erittäin todennäköisesti päästä eduskunnassa ollenkaan kiinni. Päästään ainoastaan ja vain, jos hallitus sattuu tulevana vuosina avaamaan omilla esityksillään mainitut pykälät. Olen aivan varma, että nytkin salissa istuvat vihreän ryhmän edustajat tietävät, että muussa tapauksessa ei vihreä ryhmä eikä mikään muukaan oppositior ryhmä pääse noihin pykäläin sen jälkeen kiinni, kun lait on hyväksytty pysyviksi.

Olisi toivonut, että vihreä eduskuntaryhmä olisi löytänyt tämän syksyn profiilinkorotus-

keinoiksi joitakin muita konsteja kuin mennä tässä asiassa hallituksen kanssa samoille linjoille. Jos taas vihreä ryhmä on niin ratkaisevasti ja radikaalisti hallituksen kanssa samaa mieltä TVL:stä, niin silloin teidän toimenpiteenne on täysin ymmärrettävissä. Annan arvoa silloin sille, että johdonmukaisesti olette valmiita viemään myös kolmannessa käsittelyssä esitykset läpi. Voin vakuuttaa, että tulemme tarkasti seuraamaan, tuleeko teiltä muutosesityksiä toisessa käsittelyssä vai ei. Jos ei tule, silloin on luonnollista, että äänestätte hallituksen mukana, mutta jos muutosesityksiä tulee, silloin kritiikki, joka oppositiosta teitä kohtaan osoitetaan, tulee olemaan tiukka ja pureva. Siinä tilanteessa meillä on parlamentaarinen velvollisuus sen kritiikkiin esittämiseen.

Mitä tulee esitykseen, jonka ed. Rusanen verouudistuksen tähänastisista vaiheista käytti, en halua puuttua asteikkolakiin enkä TVL:ään tässä yhteydessä sen kummemmin. Tämän uudistuksen kokonaisannista ehkä kuitenkin jokin sana on paikallaan. Kun hallitus lähti liikkeelle, bruttoveroaste maassa oli tunnetusti 36,6 prosenttia. Kun hallitus nyt on meille jättänyt budjettiesityksen, niin siinä kerrotaan, että bruttoveroaste tänä vuonna, 1989, tulee olemaan 37,5 prosenttia ja että ensi vuonna bruttoveroaste aavistuksen verran tuosta laskisi. Yhtä kaikki, hallituksen omankin selvityksen mukaan bruttoveroaste sekä vuonna 1989 että 1990 tulee olemaan selvästi hallituksen lähtökohtatasoa korkeammalla.

Eikä tässä vielä kaikki, sekä Etlä, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, että Ptt, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos, joiden raportit olen lukenut — voi olla, että Työväen taloudellinen tutkimuslaitoskin on tullut samaan tulokseen — ovat liki saman suuntaisesti osoittaneet, että bruttoveroaste tänä vuonna tulee olemaan selvästi hallituksen kertomaa korkeampi, ilmeisesti lähempänä 38:aa. Niin että kun pääministeri Holkeri viisasteli muutama kuukausi sitten valtioneuvoston kyselytunnilla, että noinkohan vain bruttoveroaste nousee, niin nyt toivoisi pääministeri Holkerin tulevan ja kertovan, mikä hallituksen nykyisten tietojen mukaan on bruttoveroaste tänä vuonna ja ensi vuonna. Siis sekä Etlä että Ptt arvioivat tänä vuonna päädyttävän lähemmäs 38:aa prosenttia ja ensi vuonna yli 38 prosentin bruttoveroasteeseen.

Kaiken kaikkiaan tällä menolla ollaan tekemässä ennätys, ollaan lyömässä se ennätys, mikä edellisen kerran kirjattiin vuonna 1976 bruttoveroasteeksi tässä maassa. Kun vielä otetaan huomioon se toiseikka, että TEL-maksujen kahden prosenttiyksikön korotus on tapahtumassa, niin kokonaisveroasteessa ollaan reilusti humauttamassa Suomen ennätyslukemiin tämän hallituksen toimien seurauksena. (Ed. Gustafsson: Bkt kasvaa!) — Bruttoveroastehan juuri kertoo, mikä on erilaisen verojen määrä bruttokansantuotteesta. Ei bkt:n kasvu tee epärelevantiksi veroasteen vertailua. Ehkä siellä on parempaa kansantaloustietämystä, mutta Etlä ja Ptt ja monet muut eivät laske näitä asioita tuolla tavalla.

Arvoisa puhemies! Kovasti sitä odottaen ja siihen luottaen, että hallitus huomenna antaa arvoisensa panoksen näiden hallituksen oman toiminnan ja kansalaisten kannalta tämän syksyn tärkeimpien asioiden, tulo- ja varallisuusverolain ja asteikkolain, käsittelylle, en tässä yhteydessä niihin puutu. Jään ja keskustan eduskuntaryhmä jää odottamaan hallitusta huomenna paikalle. Silloin käytäköön näistä asioista tarkempi keskustelu.

Ed. Paloheimo: Rouva puhemies! Haluaisin puuttua erääseen seikkaan tässä keskustelussa, johon ei ole kovin paljon kajottu. Se on Euroopan yhdentyminen ja vapaa työvoiman liikkuvuus rajojen ylitse. Ruotsi on tällä hetkellä tekemässä verouudistusta, jossa suurituloisten verotusta kevennetään siitä syystä, että heitä pyritään innostamaan ahkerampaan työskentelyyn kuin aikaisemmin. Luultavasti Neuvostoliitossa tulee tapahtumaan samanlainen kehitys.

On erittäin vaikea kuvitella tilannetta, jossa Suomi noudattaisi hyvin toisenlaista veropolitiikkaa, mitä tulee eri tuloluokkiin, kuin naapurimaat, ellei sitten haluta, että osa kansasta siirtyy työskentelemään maan rajojen ulkopuolelle.

Ed. Helteelle joitakin huomioita siitä, mitä hän puhui oikeistosta ja vasemmistosta ja vihreiden sijoittumisesta tuolle akselille. Hän sanoi, että oikeisto ja vasemmisto muodostavat nykyisin sellaisen vyyhden, että siitä ei kukaan ota selvää. Tämä minusta pitääkin paikkansa. Mutta sen jälkeen hän määritte-

lee vihreät vasemmalle demareista, ja tarkoituksena oli ilmeisesti jollakin tavalla loukata demareita tällä määrittelyllä.

Minusta tämä oli ainakin vihreitä kohtaan loukkaavaa siinä mielessä, että vihreät ovat jatkuvasti halunneet pysytellä erossa oikeisto — vasemmisto-akselista. Jos joku muu haluaa sitten määritellä, että vihreät jossakin kysymyksessä sijoittuvat demareista vasemmalle, jossakin toisessa oikealle, niin sehän sopii tietysti, mutta se koskee silloin tiettyä erillistä kysymystä. Ei ole mitään tarvetta sijoittua vasemmistoon tai oikeistoon nykyisin. Nykyinen poliittinen kenttä on vähintään kaksiulotteinen, ja jokainen valistunut ihminen tajuaa sen niin idässä kuin lännessäkin.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo osoitti, että kyllä todella, kun aikansa hiihtää, sukset rupeavat lipsumaan. Tässä tuli nyt merkittävä tunnustus hallituksen harjoittamalle tulonjakopolitiikalle, jonka mukaan suurituloisille täytyy antaa verohelpotuksia. Ymmärsin ed. Paloheimon puheenvuoron niin, että hän katsoi, että täytyy antaa tuloverosta alennuksia, että ihmisillä työmotivaatio tai joku vastaava säilyisi ja että he sillä tavalla rupeaisivat kahmimaan entistä enemmän itselleen rahaa ja se olisi yhteiskunnan kannalta jotenkin siunauksellinen ja hyvä asia.

Ed. Paloheimo tässä yhteydessä edustaa tyypillisimmillään sitä eliittivihreiden, turbovenevihreiden linjaa, jonka me näemme vahingollisena radikaalin vihreän liikkeen linjana, siis sellaista linjaa, että suurituloiset harrastelevat luonnon säilyttämiseen liittyviä asioita ja masokistisesti useissa tapauksissa kieltäytyvät kulutuksesta, sellaisesta kulutuksesta, josta heille on mahdollista kieltäytyä, joka heille ei ole välttämättömyyskulutusta, niin kuin monille huonosti toimeentuleville ihmisille tavanomainen kulutus on.

Minusta vihreät eivät ole yhtään kertaa tässä keskustelussa vielä näin selvästi sanelleet, kuin ed. Paloheimo toi esille: suurituloisille täytyy antaa verohelpotuksia. Sen ed. Paloheimo sanoi.

Mielestäni silloin, kun ne verohelpotukset annetaan esimerkiksi pääomatuloina, osinkoina, korkoina ja vuokrina, ne ovat elitistisiä verohelpotuksia vihreiden kannattajille, johtavat siihen, että vihreät tulevat säilyttä-

mään tällaisen kannattajajoukon, joka harrastelee luonnonsuojeluun liittyviä asioita. Mutta me toivomme, että me olemme uskottavampi vaihtoehto niille luonnon säilyttämisestä kiinnostuneille ihmisille, jotka eivät tule toimeen hyvin tässä yhteiskunnassa ja jotka taistelevat jokapäiväisestä elämästään, siitä, mitä vihreät ovat hallituksen linjalle mennessään haittaamassa ja vahingoittamassa.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo oli mielestäni ihan oikeassa tuodessaan keskusteluun integraationäkökulman, eikä siinäkään ollut minusta mitään pahaa, että hän viittasi Ruotsin verouudistukseen. Mutta en malta olla toteamatta sitä, että siihen viittaaminen tällä tavalla tekee tiettyä vääryyttä Ruotsin ja Suomen tilanteelle. Minä ymmärtäisin, jos meillä Suomessa olisi esimerkiksi asuntopolitiikka hoidettu niin hyvin kuin Ruotsissa, että me voisimme haaveilla sen tyypisestä verouudistuksesta kuin Ruotsissa ollaan tekemässä. Samaten sanoisin, että meidän sosiaaliturvapolitiikkamme ei ole vielä lähelläkään sitä tasoa, jonne ruotsalainen sosiaalidemokratia on tämän tasa-arvoisen kansankodin rakentanut.

Minä hyväksyn tiettyyn rajaan asti sen lähtökohdan, joka Ruotsissa on otettu, että ihmiselle jopa annetaan oikeus omalla työllä, jollei nyt ihan rikastua, niin saada nauttia oman työn hedelmistä. Tämähän on yksi Ruotsin verouudistuksen lähtökohta. Mutta minusta haikailu yksioikoisesti Ruotsin verouudistuksen perään, kun meillä yhteiskunnan peruspalvelut näin ratkaisevasti ontuvat, ei ole perusteltua.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyydän ed. Paloheimolta anteeksi, jos loukkasin häntä, kun totesin, että minun mielestäni vihreät useissa yhteiskuntapolitiittisissa kysymyksissä ovat enemmän vasemmalla kuin sosiaalidemokraatit. (Ed. Jaakonsaari: Entä kansandemokraatit?) — Kyllä niinkin aina joskus. — Mutta minä korostin sitä, että se on minun mielipiteeni, ja tästä voidaan olla perustellusti tietysti toistakin mieltä. On tietysti väärin, jos näitä kuvataan janalla. Tasokuvaaminenkin olisi ehkä parempi ja kolmiulotteisuus kaikkein

parasta näissä asioissa, mutta siihen minun sanallinen taitoni ei tässä yhteydessä riitä.

Minä olen nähnyt, että vihreät monissa asioissa ovat todella radikaalisia ja minun mielestäni myös edistyksellisiä. Mutta aika usein tulee kyllä jopa sellainenkin tuntuma, että he haluavat olla yläpuolella muun yhteiskunnallisen keskustelun. Se minusta taas ei ole oikein.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tarkein seuranneena keskustelua muutamia yhteenvetäviä näkökohtia.

Ensinnäkin, on aika ihanaa istua tuolla vihreitten penkillä, kun arvoisat edustajaverit tuolta vasemmalta laidalta vaativat, että nyt teidän täytyy tulla esiin, nyt teidän täytyy näyttää, mikä teidän linjanne on, onko se kokonaisvaltainen linja, mitä te otatte huomioon, oletteko te sosiaalisia ajattelultanne. Veljet täältä oikealta puolelta sanovat, jos te kerrotte, mitä te olette mieltä, niin me ammusme teidät upoksiin justiin. Tämähän on hieno taktiikka, kun edustajat Seppänen ja Pekkarinen tässä ovat keskenään keskustelleet. Tämähän on hieno homma, kuin puzzle-peli, näytelmä oikein, jossa palat pannaan kohdallensa. Meillä ei ole mitään tätä vastaan, näinhän voi tehdä, ja tämmöisessä keskustelussa on mukava olla. (Ed. Virolainen: Pulliainen kertoo, onko sitä linjaa! — Välihuutoja)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Pulliaisella on puheenvuoro.

Puhuja: Ed. Seppänen, te sanoitte, että pitää olla radikaali, että vihreyteen kuuluu radikaalisuus, ja te vaaditte, että meidän pitää tulla samanlaisiksi esimerkiksi teidän kanssanne. Mielestäni se radikaalisuus on juuri siinä, että pystyy olemaan ja uskaltaa olla erilainen myös perinteisellä vasemmisto — oikeisto-akselilla olemalla vaihtoehto sille. (Ed. Stenius-Kaukonen. Ei se ole mikään itseisarvo! — Välihuutoja) — Minä huudan nyt niin kovaa, että minä huudan kovemmin kuin ed. Seppänen.

Kun te, ed. Seppänen, sanotte, että me olemme yhden asian liike, jolla te tarkoittitte sitä, että luonto ja ympäristönsuojelu on keskeistä, niin ed. Seppänen, minä vastaan näin, että siitä seuraa automaattisesti myös erittäin merkittävä sosiaalinen ulottuvuus, ja

se tulee seuraavalla tavalla (Ed. Pekkarisen välihuuto) — ed. Pekkarinen, pitääkö suunnen kiinni, kun minä puhun nyt — se tulee siis seuraavalla tavalla.

Ajatelkaa esimerkiksi Afrikkaa, ajatelkaa Afrikan köyhiä. Onko heillä varaa ajatella ympäristön- ja luonnonsuojelua absoluutisessa köyhyydessä? Ei ole. Kun olemme demokraattisesti hallitussa yhteiskunnassa, niin minä näen asian niin, että silloin, jotta me pystyisimme demokraattisesti ottamaan luonnon ja elinympäristömme huomioon, meidän tulee pitää huoli siitä, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus toteutuu. Köyhillä ei ole varaa suojeluun. Siinä tulee automaattisesti sosiaalinen ulottuvuus esiin, ja silloin se on kokonaisuudessaan mukana. Kun on sanottu a, niin siitä automaattisesti seuraa b, c ja d. (Ed. Seppänen: Edustaja hengittää välillä sisään, että voi huutaa väliin!) — Tämä oli välttämätöntä, kun ed. Seppänen ei anna minun rauhassa puhua. (Ed. Jaakonsaari: Melupäästöt haittaverolle!)

Sitten ed. Seppäselle siitä, kun te sanoitte, että meidän kokonaisnäkemysme ei ole tullut näissä asioissa esille. Meillä ei ole valtiovarainvaliokunnassa edustusta, niin kuin ed. Seppänen tietää. Toisin sanoen kaikki tieto tulee meille sinä hetkenä, kun se tulee täällä pöydälle, ja siihen on otettava kantaa niin kuin nytkin yhden yön aikana, ja näihin töihin käydään, kun tämä täysistunto päättyy.

Vielä ed. Seppänen yksi merkittävä asia. Te sanoitte, että me emme ole ottaneet kantaa asioihin. Olen hyvinkin tarkkaan seurannut sitä, kuinka monta kertaa olemme äänestäneet ”tyhjää”. Silloinkin, kun on ns. väliäänestyksistä kysymys, ani harvoin olemme äänestäneet ”tyhjää”. Meillä on ollut silloinkin näkemys. Jos niitä äänestyksiä tarkoin seuraa, niistäkin jokin profiili selvästi käy ilmi.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisen puheenvuorossa alkoi nyt löytyä linjaa, kun hän pyysi ajattelemaan Afrikkaa ja Afrikan köyhiä. Me olemme omaa linjaamme muotoillessamme nimenomaan ajatelleet Suomen köyhien lisäksi myös Afrikan köyhiä ja tämän laajan näkökulman pohjalta tulleet nimenomaan siihen tulokseen, että hallituksen veropolitiikka vaatii rakenteellis-

ta muutosta. Sen vuoksi olemme tulleet siihen johtopäätökseen, että nyt tulisi estää tämän tulo- ja varallisuusverolain säätäminen pysyväksi. Aika paljon samoja argumentteja, johtopäätös on erilainen. Ehkä olisi syytä vielä pohtia, kumman on syytä muuttaa johtopäätöstään.

Kun ed. Pulliainen julistaa pääperiaatteekseen, että radikaalisuutta on se, että on eri mieltä, niin ei todellakaan ole itseisarvo olla eri mieltä, vaan eiköhän aina ole tärkeintä se, että on perustelut sille, mitä mieltä on. Mielestäni on ollut arvokasta se, että me olemme oppositiossa pystyneet nimenomaan omasta poliittisesta ideologiastamme ja maailmankatsomuksestamme päättämään useissa asioissa samanlaiseen johtopäätökseen. Se mahdollistaa myös tulosten aikaansaamisen.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua ei kovin paljon ole kiinnostanut se, missä kohtaa poliittista karttaa vihreä liitto seisoo. Voi olla, että se on siellä, niin kuin ed. Helle äsken määritteli, mutta se ei sillä tavalla kiinnosta.

Mitä tulee, ed. Pulliainen, meidän suhtautumiseemme vihreään eduskuntaryhmään nyt käsillä olevissa asioissa, emme me teitä ennalta halua olla tuomitsemassa. Sanoin äsken ja sanon sen vielä toistamiseenkin, että jos teidän esityksenne on sama kuin hallituksen esitys, on luonnollista ja ymmärrettävää, että te äänestätte kolmannessa käsittelyssä hallituksen esitysten puolesta. Mutta jos te tulette toisessa käsittelyssä merkittävillä muutosesityksillä äänestättämään eduskuntaa ja sen jälkeen kuitenkin tulette hyväksymään kolmannessa käsittelyssä nämä lait, niin teidän toiminnassanne todellakaan ei ole johdonmukaisuutta. Silloin te ette ole olleet toisessa käsittelyssä tosissanne muutosesityksillänne, koska hyväksymällä kolmannessa käsittelyssä nämä lait saatatte aikaan tilanteen, jossa todennäköisesti vuosikausiin niihin pykäliin ei enää päästä puuttumaan, joihin teidän muutosesityksennekin liittyvät. Tämä meidän näkövinkkelistämme katsoen on se, sanoisiko, alustava kritiikki, mitä olemme teidän toimintanne osoittaneet.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Halusin esittää saman tyyppistä logiikkaa kuin ed. Pekkarinen edellä.

Sehän on aivan rautainen logiikka tässä kysymyksessä, ja vihreiden on siitä logiikasta melkein mahdotonta ulos selvitä kenkien kastumatta.

Nimittäin vihreät halusivat rakenteellisia muutoksia verotukseen. Täytyy kysyä, edustaako se, että he menevät hallituksen linjalle tulo- ja varallisuusverolaissa, rakenteellisia muutoksia verotukseen. Se ei edusta rakenteellisia muutoksia verotukseen, ja ensi vuonna olisi mahdollista saada niitä rakenteellisia muutoksia verotukseen, jos laki olisi yksi-vuotinen.

Mitä tulee siihen, että vihreillä ei ole edustusta valtiovarainvaliokunnassa, niin sehän ei estä vihreitä tekemästä samalla tavalla kuin muutkin ryhmät, jättämästä lakiesityksiä sisään siitä, mihin suuntaan lainsäädäntöä pitäisi kehittää, jättämästä sisään lakiesitystä omaksi taulukkoehdotukseksi ja omaksi tulo- ja varallisuusverolakiehdotukseksi, jolloin ne asiat olisivat täällä käsiteltyssä eikä niitä tarvitsisi pihdata, niin kuin tämän illan teidän käsittelyynne perusteella ensi viikon alkuun tai tämän viikon seuraaviin käsittelyihin, vaan teidän kantanne näihin asioihin olisivat tiedossa ajoissa, eikä tarvitsisi koko ajan odottaa, ketä te peesaatte näissä kysymyksissä, hallitusta vai oppositiotta. Tässä tapauksessa te näytätte peesaavan hallitusta.

Tässä mielessä haluan kiinnittää vielä huomiota ed. Pulliaisen puheenvuoroon. Pidän häntä vihreiden eräänlaisena sosiaalisena omanatuntona ja haluan kiinnittää huomiota siihen, että hänkin oli samalla linjalla kuin ed. Paloheimo ja eräällä tavalla ed. Paloheimon epäyhteiskunnallisen ajattelun vanki. Vihreät ovat suurituloisille annettavien verohelpotusten kannalla. Siinä mielessä se on hyvin ongelmallinen linja, että se on juuri se epäyhteiskunnallinen linja, johon olen täällä koko iltapäivän ajan pyrkinyt kiinnittämään huomiota.

Ed. Hämäläinen: Herra puhemies! Verouudistuksen eräs punainen lanka on ollut se, että verorasitusta tasataan yhteiskunnassa oikeudenmukaisemmin kuin aikaisemmin. Monet meistä ovat olleet sitä mieltä, että palkansaajien verorasitus on ollut sietämättömän korkea, palkansaajien osuus yhteiskunnan verotuloista on ollut sietämättömän korkea, ja sen vuoksi verouudistuksessa on

lähdetty siitä, että myös yritykset tulevat kantamaan oman osuutensa verorasitukselta.

Kun ed. Seppänen nyt erityisesti on hehkuttanut, että verorasitus antaisi tukea yrityksille, haluaisin muistuttaa ed. Seppästä siitä, että koskaan suomalaisessa yhteiskunnassa ei ole yrityksiä tuettu yhtä paljon taloudellisen elvytyksen ja työllisyyden hoidon nimissä kuin silloin, kun ed. Seppäsen edustama liike oli hallituksessa mukana.

Kun hallitus aikanaan lähetti joka kotiin tiedotteen, olen kuullut, että sen otsikoksi aikanaan kaavailtiin "Kaikki tulot samalle viivalle". Pahoittelen, että tämä ei aikanaan toteutunut. Se ei tietenkään toteutunut siksi, että tällaisesta keskeisestä periaatteesta verouudistuksessa osin luovuttiin.

Olen sitä mieltä, että Suomessa olisi voitu verouudistuksessa mennä yhtä radikaalille tielle kuin Ruotsissakin, koska se nimenomaan tukisi pienituloisia, jos kaikista tuloista samalla tavoin verotettaisiin, mutta aivan erityisesti ed. Seppäsen ei tästä asiasta kannattaisi täällä huomautella. Ed. Seppänen on nimittäin kaikissa yhteyksissä ollut eri mieltä juuri tästä periaatteesta. Hän on ollut eri mieltä päivärahojen, matkakorvausten, lounassetelien, sairaskassojen, työttömyyskorvausten ja muiden vastaavien etuisuuksien verottamisesta. Pienituloista tukee kaikkein eniten se, että tulot pannaan samalle viivalle ja kaikista tuloista maksetaan samalla periaatteella. (Välihuuto) — Pienistä tuloista kukin osansa mukaan ja suurista tuloista vähän enemmän. — Sitä pahoittelen, että keskustan edustajat täällä ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kehotan puhujaa siirtymään puhujakorkeelle.

Puhuja (korokkeelta): (Ed. Pekkarinen: Keskustaa pitää pahoitella pöntöstä eikä paikalta!) Arvoisa puhemies! Sitä pahoittelen, että kun kovasti on tämänkin keskustelun yhteydessä peräänkuulutettu eduskunnan arvovaltaa, parlamentarismia ja samaan aikaan keskustan edustajat ikään kuin vetäytyvät keskustelusta siihen viitaten, että ministeri ei ole paikalla, kyllä minusta eduskunta on niin arvokas foorumi ja meidän pitäisi toinen toisiamme myös sen verran arvostaa, että me suostuisimme myös toistemme kans-

sa keskustelemaan. Siinä suhteessa veljet vasemmalla oppositiossa ovat tällä kertaa tästä kritiikistä välttyneet ja ovat alistuneet keskustelemaan myös meidän rivikansanedustajien kanssa. Samaa toivoisin keskustapuolueeltakin.

Kun ed. Pekkarisen puheenvuorossa kuitenkin olin kuulevinani myös eräänlaista kritiikkiä tähän substanssiin, mikä nyt esillä olevissa esityksissä on — tosin hän ei suostunut kritiikkiänsä yksilöimään — haluaisin kuitenkin muistuttaa siitä, että verouudistus ... (Ed. Pekkarinen: Huomenna tavataan!) — Huomenna tavataan, kun hän suostuu keskustelemaan ministeri Liikasen kanssa. — Haluaisin muistuttaa kuitenkin siitä, että verouudistus on prosessi. Se ei ole mikään yhdenkertainen toimenpide, vaan se on prosessi, jota jatketaan vuodesta toiseen. Tänä vuonna on nimenomaan jatkettu korjausta juuri niissä kohdissa, joissa ed. Pekkarinenkin oli viime syksynä hallituksen esityksestä eri mieltä. (Ed. Pekkarinen: Yksi kohta!) — Yksi kohta: keskituloisten verotusta on korjattu.

Toinen kohta, joka oli viime syksynä meidän molempien, ed. Pekkarinen, kritiikin kohteena, oli yksinhuoltajien verotus. Hallitus on myöntänyt siltäkin osin tapahtuneen erehdyksen, ja hallitus esityksessään tulee vielä takautuvasti mukaan. Hallitus haluaisi korjata vielä tämänkin vuoden osalta yksinhuoltajien verotuksen, mutta nyt on se vaara, että kun keskustan edustajat täällä keräävät yhtenäistä oppositiota, jos kyseinen verolaki tulee yksivuotisena, yksinhuoltajille tarjottu kevennys tälle vuodelle, jota ed. Pekkarinen vuosi sitten oli voimakkaasti vaatimassa, uhkaa kaatua. Minusta ed. Pekkarinen ottaa kovan riskin, kun hän myös siinä suhteessa unohtaa kaikki ne tavoitteensa, jotka hän aikaisemmin on täällä ilmoittanut. (Ed. Seppänen: Ehdottomasti pula-ajan logiikka!) — Logiikkaa on monenlaista, on pula-ajan logiikkaa, ja jokaisen on tultava omalla logiikallaan toimeen, ed. Seppänen.

Valitettavasti en ole myöskään kyennyt ymmärtämään sitä logiikkaa, joka oppositiossa yhtenäisenä näyttää olevan, että arvo sinänsä on se, että esitykset kaatuvat ilman, että teillä olisi yhtään yhtenäistä esitystä. Väitän, että oppositior ryhmien kesken ei ole yhdenkään verolain kohdalla olemassa yhtenäistä linjaa vaan että teidän vetonne täh-

täyvät täysin eri suuntiin. Minä haluaisin tietää, missä kohdassa esimerkiksi ed. Stenius-Kaukosen ryhmä on samaa mieltä verouudistuksesta kuin ed. Pekkarisen ryhmä. Tähän emme ole saaneet vastausta. Me olemme ainoastaan kuulleet, että te olette hallituksen esitystä vastaan. Mutta verojaostossa asiaa käsitelleenä voin vakuuttaa, että yhtymäkohtia teidän kohdallanne on vaikea havaita.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli erittäin hyvä, että ed. Hämäläinen toi julki sen, että hallituksessa on yhtenäinen linja. Se tuki sitä aikaisempaa puheenvuoroa, että kokoomus ja sosialidemokraatit ajavat verotuksessa yhtenäistä linjaa. Tämähän johtaa siihen, että punainen lanka, johon ed. Hämäläinen viittasi, verouudistuksen alkuvaiheessa on kadonnut kokoomukseen. Kun ajatellaan sitä tilannetta, miksi hallituspuolueet eivät halua verotuksesta keskusteltavan ensi syksynä, tämänkin ymmärtää sen vuoksi, että vaalit ovat maaliskuussa vuonna 1991.

Vaalien alla on aika heikko keskustella sellaisesta verouudistuksesta, josta nyt on käyty joka syksy keskustelua. Verotettavat tulot eivät ole menneet samalle viivalle, eivätkä verot myöskään ole tasoittuneet, vaan pieni- ja keskituloiset jatkuvasti maksavat koko potin. Voin lainata eräästä lehdestä, joka on hyvin arvovaltainen: ”Hallituksen budjettiesitys alentaa kaikkien tuloverotusta. Samalla se nostaa välillisiä veroja siten, että kokonaisverot eivät alene.” Kun välillisiä veroja korotetaan, niin kuin täällä tullaan tekemään ja on tehty jo osin, on luonnollista, että pieni- ja keskituloinen ihminen maksaa pääpotin. Mutta tästä eivät uskalla sosialidemokraatit puhua tänään eivätkä huomennakaan. Tämä on teille vaikea kysymys. Teidän kannattajakuntanne puhuu kentällä jatkuvasti tästä, kun heitä tapaa. Mutta meidän porukkamme tietää jo paljon enemmän tästä. (Ed. Gustafsson: Mukavampi olla isommassa porukassa, vaikka vääräsäkin!)

Jos yhtenäinen linja on löytynyt kokoomuksen kanssa tässä salissa verotuksesta, tämä on erittäin hyvä tietää, niin kuin ed. Hämäläinen äsken totesi sen, että oppositio on hajallaan tässä kysymyksessä. Olemme esittäneet erilaisia vaihtoehtoja, mutta ne

ovat aina pieni- ja keskituloisten kannalta olleet parempia vaihtoehtoja — ja tullaan esittämään. Ei tarvitse yksinhuoltajista olla huolissaan. Me tulemme esittämään sellaisen; se tuskin kaatuisi jo tähän keskusteluun. Toivottavasti tätä keskustelua tullaan käymään edes muutama päivä.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puutun vain yhteen kohtaan ed. Hämäläisen puheenvuorossa, kun hän sanoi, että eduskunnan arvovalta ei nouse siitä, jos oppositio ei keskustele hallitusryhmien edustajien kanssa. Nouseeko se siitä, että hallitus ei tule keskustelemaan eduskuntaan? Sehän on eduskunnan — jos puhutaan arvovallasta — arvovaltaa vähentänyt viime vuosien aikana, kun hallituksen jäsenet eivät tule meidän kanssamme keskustelemaan ja nimenomaan näin tärkeästä asiasta kuin verotuksesta.

Minä annan pääministerille tunnustuksen, että hän viime viikolla täällä vihdoin käytti aika jämäkän puheenvuoron. Voin kysyä, en kovin vakavasti mutta kuitenkin: Onko herra valtiovarainministerin gallupissa saama jonkinlainen välttävä arvosana syynä siihen, että hän ei enää tule meidän kanssamme keskustelemaan? Jos hän aikoo arvosanaa nostaa, ainoa keino on tulla tänne puhumaan avoimesti siitä, mihin hän pyrkii.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Hämäläinen kyseli meidän ja keskustapuolueen yhteisiä esityksiä. Ed. Hämäläiselle selviää varmasti sitten, kun käymme äänestyksiä tästä asiasta huomenna, missä olemme samoilla linjoilla ja missä eri linjoilla. Me emme ole kieltäneet sitä, ettei meillä keskustapuolueen kanssa ole tietyissä asioissa erilaisia käsityksiä. Mutta meitä kiinnostaa ennen kaikkea pieni- ja keskituloisten verotuksen helpottaminen. Jos keskustalta löytyy siihen tukea, olemme tyytyväisiä.

Mutta ennen kaikkea olettaisimme, että sosialidemokraateilta löytyisi siihen tukea. Hämmästyttävintä on nimenomaan se, että sosialidemokraatteja ei tippaakaan kiinnosta pieni- ja keskituloisten ihmisten asema vaan te kokoomuksen vaatimuksesta annatte suurituloisille verohelpotuksia. Tämä on teidän linjanne tulos siinä mielessä, että hallitus on saanut todella heikon arvosanan ja myös

sosialidemokraatit omasta toiminnastaan, koska tässä maassa on paljon enemmän pieni- ja keskituloisia ihmisiä kuin suurituloisia.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi tietysti olla kiitollinen siitä, että täällä muutama sosialidemokraatti ja joku kokoomuslainenkin edustaja on osallistunut verotuskeskusteluun, mutta niissä puheenvuoroissa ei kuitenkaan ole menty syvemmälle itse asiaan — niissäkään puheenvuoroissa. Mielestäni on syytä asiallisesti arvostella sitä, että hallituksen ministerit eivät ole osallistumassa keskusteluun.

Mutta mitä tulee ed. Hämäläisen puheenvuoroon, hän totesi itsekin, että se idea, joka verouudistuksessa ehkä oli, että kaikki tulot olisivat samalla viivalla, on kadonnut, se ei ole toteutunut eikä näytä toteutuvankaan, se on aivan selvää. Mutta vielä enemmän todella tarvitsimme keskustelua siitä, miksi sitten verorasitusta nyt kuitenkin asiallisesti siirretään pienituloisten niskaan. Viittaa nyt siihen, että liikevaihtoverotusta ja kunnallisverotusta ei saa unohtaa tästä keskustelusta. Niiden kauttahan paine nimenomaan pieni- ja keskituloisten harteille menee. Se on tosiaasia, että suurituloisten verotusta on kevennetty. Olen sen havainnut omissa verolapuisanikin.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen, jota on oppinut arvostamaan verojaostossa siitä syystä, että hän ajattelee siellä omilla aivoillaan ja tarvittaessa kriittisesti hallituksen esityksenkin suhteen, tekee nyt huikeata poikkeusta siinä, mitä hän äsken pöntöstä sanoi. Hänkin yhtyi hallituksen minun mielestäni erittäin kyseenalaiseen kiristyslinjaan. Hallitushan esittää, että yksinhuoltajia kohaan todella epäoikeudenmukainen tälle vuodelle tehty ratkaisu voisi korjaantua vain siinä tapauksessa, että koko oppositio sidotaan hyväksymään TVL:n kaikki muut 170 pykälää pysyväksi laiksi. (Ed. Hämäläinen: En niin sanonut!) — No, tähän se käytännössä merkitsee. Sanoitte mitä hyvänsä, ydin oli se, että kritisoitte siitä, että me emme tule pysyvän verolain taakse.

Minä annan suurta arvoa sille, että silloin, kun hallitus julkisti budjetista ensimmäiset tiedot 25 päivänä elokuuta 1989, Helsingin

Sanomat veti läpi etusivun otsikon, joka minusta puhuu hyvin paljon tämän toimenpiteen moraalin puolesta. Keskusta ja myös SKDL ja ymmärtääkseni myös kristillinen liitto ovat jättäneet eduskunta-aloitteet, lakialoitteet, joiden pohjalta voidaan yksinhuoltajavähennys tehdä, ed. Hämäläinen, todellakin tälle vuodelle, vuodelle 1989, taannehtivasti ja siitä erillisenä asiana käsitellä tulo- ja varallisuusverolaki vuodelle 1990. Kiristysruuvilla pelaaminen näin tärkeässä asiassa kuin yksinhuoltajien asiassa on minusta erittäin kyseenalaista toimintaa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä minusta ed. Hämäläinen on selvästi ministeriainesta, kun hän puolustaa paitsi tämän hallituksen myös Ruotsin hallituksen esityksiä. Siinä mielessä on ... (Ed. Hämäläinen: Vielä senkin hallituksen esityksiä, missä ed. Seppäsen kollegat olivat mukana!) — Hän perusteettomasti etsii menneisyydestä esimerkkejä, jotka eivät päde enää tänä päivänä. — Nimittäin tänä päivänä on tämä hallitus, joka suosii suurituloisia. Ei ole mitään syytä suosia suurituloisia, joilla menee yhteiskunnassa muutenkin hyvin, ei Suomessa eikä Ruotsissa.

Jos ajatellaan, millä hinnalla Ruotsissa on suoritettu suurituloisille annettava tuloveroalennus, täytyy muistaa, että siellä on liikevaihtoveroprosentti 25—26 ja peruselintarvikkeet korkeammalla liikevaihtoverolla kuin Suomessa. Eli siellä suurituloisille annettava tulonsiirto eräällä tavalla rahoitetaan myös hyvin epäsolidaarisella tavalla eikä oikeuta niitä, jotka ovat kiinnostuneita tulonjaosta Suomessa, käyttämään esimerkkinä sitä hyvään suuntaan, siihen suuntaan, että tuloerot sen esityksen perusteella kapenisivat. Ne lisääntyvät ja laajenevat. Se on väärä suunta olkoonkin, että Ruotsissa on sosialidemokraattinen hallitus sitä ajamassa.

Yksinhuoltajavähennyksen mukaan ottaminen tähän keskusteluun oli todella halpamaista, ed. Hämäläinen, koska niin moneen kertaan tässä salissa on todella osoitettu, että vaihtoehtoisia käsittelytapoja sille asialle on opposition tekemien lakialoitteiden muodossa. Oppositio ei estä yksinhuoltajavähennyksen toteuttamista myös tänä vuonna.

Mitä tulee näihin moniin asioihin, mitä ed. Hämäläinen luetteli, niin aika erikoista on se, että lounaseteleiden verotusarvoa nostamal-

la tämä hallitus antoi ehkä tuommoisen 300 miljoonan markan tulonsiirron yrityksille. Se ei ollut vero, joka olisi otettu valtiolle, vaan se oli rahanojennus työntekijöiltä yrityksille, työntekijöiltä työnantajille. Minusta sellaista ei kai pitäisi puolustaa.

Ed. Ahonen: Herra puhemies! Kun aikaisemmin keskustelussa kysyttiin, missä SKDL:n ja keskustan veropoliittiset linjat yhtyvät, niin ainakin tämä oli selvästi nähtävissä viime perjantaina. SKDL vastoin kaikkia aikaisempia kannanottojaan ja niitä mielipiteitä, joita he ovat esittäneet, halusi turvata maatilataloudessa sen, että ylikompensoivat vähennykset jatkuisivat ja että maatilatalouden tappiot saataisiin edelleen vähentää täysimääräisesti verotuksessa. Pekkaherlinit ja tämmöiset mattilat ja muut voisivat edelleen jatkaa maatilatalouden harjoittamista tai puuhastelua, jotta välttyisivät verotukselta.

Tätä verokevennyksen linjaa on kritisoitu. Ilmeisesti ei ole kukaan tullut huomanneeksi sitä, että vaikka markkamääräisesti tilanne tietyksi on se, että yläpäässä tulee suurimmat kevennykset, niin kuitenkin linja on selvästi prosentuaalisesti pienituloisia ja keskituloisia suosiva. 8, 9 ja 7 prosenttia ja ylimmässä tuloluokassa vielä $-1/2$ prosenttia siitä on se linja, joka tulee esiin verotaulukoissa. Tämä linja on oikean suuntainen. Me sosialidemokraatit olemme tätä linjaa kannattaneet, että alapäähän ja keskituloisille suuremmat kevennykset. Mutta täytyy tunnustaa, että hallituksessa on myös toiseen suuntaan vetäviä voimia, ja tuloksena on kompromissi. Tapoihin nyt kuitenkin politiikassa kuuluu, että kun jokin ratkaisu on tehty, niin olipa se sitten hyvä, tyydyttävä tai huono, niin sitä puolustetaan. (Ed. Kääriäinen: Väärä seura, väärä seura!)

Ed. Pekkarinen toistuvasti uhkaili vihreitä kepun kustolla, jos he näiden lakien toisen käsittelyn aikana tekevät omia ehdotuksiaan, mutta kolmannessa käsittelyssä äänestävät lain hyväksymisen puolesta. Ed. Pekkariselle täytynee toimittaa luettelo niistä laeista, joissa keskusta toisessa käsittelyssä on tehnyt omia ehdotuksiaan, mutta sen jälkeen kuitenkin kolmannessa käsittelyssä äänestänyt lakien hyväksymisen puolesta, ettei totuus unohtuisi.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Huomaan, että ed. Ahosessakin on ministeriainesta, kun hän menee puolustamaan suurituloisille annettavia palkankorotuksia varmaankin vastoin edustamiensa työntekijöiden kantaa. Enkä usko, että hänen argumentointinsa tässä asiassa kestää hänen omassa vaalipiirissään. (Ed. Ahonen: Kyllä kestää!) Ehkä tämä johtuu siitä, että ed. Ahonen on päättänyt luopua kansanedustajan tehtävästään, ja nyt kannattaa olla millä puolella tahansa, joka vain johtaa ministeriksi, kun ei ole enää kansanedustaja.

Mitä tulee maatilatalouden tappioiden vähentämiseen, niin siinä ed. Ahonen teki harvinaisen suuren kuprun. Ed. Ahonen ei nimittäin huomannut, että mehän perjantaina äänestimme sen lain läpi, ja maatilatalouden tappiovähennykset ovat nyt rajoitettuja. Ed. Ahonen ei huomannut, että toinen lakiesitys täällä hyväksyttiin, ensimmäistä ei. Siinä mielessä viittaus johonkin SKDL:n käyttäytymiseen tässä asiassa on täysin perusteeton ja perustuu siihen, että ed. Ahonen ei seuraa, millaisia päätöksiä eduskunnassa tehdään, ei huomaa, että täällä on kahdenlaisia lakiesityksiä: toisia, jotka menevät läpi, ja toisia, jotka eivät mene läpi. Ja niistä, jotka menevät läpi, ei pidä, ed. Ahonen, väittää, että niitä ei olisi hyväksytty.

Mitä tulee herra Herliniin, niin haluaisin huomauttaa, että hän joutui jo viime vuonna verolle. Hän on nimittäin antanut tilansa pojalleen ja joutunut verolle. Tässä ei ollut enää mikään erityinen Lex Herlin kysymyksessä, vaan oli ihan muita henkilöitä kosketeleva laki. Tämä Herlin-esimerkki ei myöskään päde, niin että ed. Ahosta on huonosti informoitu, mutta ministeriaineista kuitenkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 110

Lakialoitteet n:ot 29, 54, 64, 67, 69, 75, 81, 84, 85, 96 ja 104

Toivomusaloitteet n:ot 29, 48, 50, 55, 58, 63 ja 77

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta ja valuuttakurssitappioiden korvaamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 235

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotukset laiksi pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 181

Lakialoite n:o 105

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

Ed. Säilynoja: Arvoisa puhemies! Pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksulailla pyritään vauhdittamaan rakentamattomien

ja vajaasti rakennettujen kerrostalo- ja rivitalotonttien rakentamista. Tarkoituksena on näin helpottaa pääkaupunkiseudun vaikeaa asuntotilannetta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan laki onkin toiminut varsin hyvin, ja monilla maksun kohteena olevista tonteista on jo käynnistetty rakentaminen. Rakentamattomista kerrostalo- ja rivitalotonteista hyvin suuri osa on pääkaupunkiseudulla rakennusliikkeiden omistuksessa. Espoossa rakennusliikkeet omistavat tonteista yli 70 prosenttia ja Vantaalla noin 67 prosenttia. Lain päätarkoitus olikin saada tontteja panttaavat rakennusliikkeet ryhtymään toimenpiteisiin.

Tästä syystä valiokunta oli varsin hämentynyt saadessaan kuulla, että verohallituksen tulkinnan mukaan juuri rakennusliikkeet ja muut yritykset voisivat vähentää rakennusmaamaksun verotuksessa, ellei lakiin saataisi kieltävää säännöstä vähennysoikeudesta. Tällöin lain tehokkuudelta olisi todella pudonnut pohja pois. Lisäksi laki olisi kaikessa ankaruudessaan kohdistunut ainoastaan yksityisiin tontin omistajiin, kun taas yritysten osalta valtio ja kunnat olisivat osallistuneet maksun maksamiseen.

Valiokunta odotti ensin hallituksen esitystä, jolla rakennusmaamaksun vähentäminen verotuksessa olisi kielletty. Kun hallitukselta ei tällaista esitystä tähän hätään tullut, valiokunta päätti ottaa asian käsiteltäväkseen aloitteen pohjalta. Näin siis todella voidaan menetellä — äsken juuri keskusteltiin yksinhuoltajan verotusongelmasta. Päämääränä oli, että vähennysmahdollisuuden kieltävä säännös voitaisiin saattaa voimaan vielä tämän vuoden puolella, koska hyvään verotuslainsäädäntökäytäntöön kuuluu, että verotusta kiristävät säännökset säädetään ennen vero vuoden alkua. Valiokunnassa kuultavana ollut vero-oikeuden professori Kari S. Tikka katsoi lausunnossaan, ettei ole oikeudellista estettä vähennyskieltosäännöksen sijoittamiselle rakennusmaamaksulakiin. Hän piti myös lakialoitteesta esitettyä säännösehdotusta asianmukaisena ja selkeänä.

Koska valtiovarainvaliokunta kuitenkin asiasta antamassaan lausunnossa korosti, että kaikki verotusta välittömästi koskevat säännökset tulisi sijoittaa verolakeihin, toinen lakivaliokunta päätti ottaa asian jatkovalmistelusta mietintöönsä perustelulausuman. Lausumassaan valiokunta edellyttää,

että hallitus välittömästi käynnistää valmistelutyön niin, että rakennusmaamaksun vähennyskeltovottomuutta koskeva säännös otetaan vero-oikeudellisesti oikealla tavalla asianomaisiin verolakeihin.

Rakennusmaamaksulain oikeaan kohdentumiseen liittyy myös hallituksen esityksen pohjalta käsitelty lain 2 §:n muutos. Kuten edellä on todettu, lain päätarkoitus on saada tyhjät pääosiltaan rakennusliikkeiden omistuksessa olevat tontit nopeasti rakennetuiksi. Sen sijaan lain tarkoitus ei ole häätää ihmisiä kodeistaan kuten valiokunta jo lakia säätessään mietinnössään totesi. Voimassa olevan rakennusmaamaksulain mukaan maksua ei suoriteta enintään 3 000 neliometriä käsittävästä korttelialueesta, jonka omistaja tai haltija vakinaisesti asuu alueella olevassa asuinrakennuksessa. Hallituksen esityksessä ehdotettiin tätä lainkohtaa täydennettäväksi niin, että maksua ei perittäisi myöskään silloin, kun omistajan tai haltijan lapsi, vanhempi tai puoliso vakinaisesti asuu alueella. Valiokunta katsoi kuitenkin, että hallituksen esityksessä ehdotettu sukulaisperiö oli tarpeelloman suppea. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että siihen lisätään myös isovanhemmat, sisarukset ja lastenlapset sekä puolison tai sisarusten lapset.

Valiokunta ehdottaa samalla, että lainkohdassa mainittu 3 000 neliometrin raja nostetaan 3 500 neliometriin. Valiokunnan saamien tietojen mukaan neliömäärän nostamisella tuohon määrään voidaan pääosiltaan poistaa lain kohtuullisuutta koskevat ongelmat. Lisäksi valiokunta vielä korostaa, että kaupunginhallitusten tulisi käyttää lain 11 §:n suoma mahdollisuutta ja harkita, mikäli rajatapauksissa tai muuten olosuhteista johtuen edelleen syntyy kohtuuttomia tilanteita, jotka koskevat ennen kaavoittamista rakennettujen omakotitalojen omistajia. Korostan vielä, että valiokunnan mietintö hyväksyttiin kaikilta osin yksimielisesti.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Haluan lyhyesti todeta, kun ed. Säilynoja toisen lakivaliokunnan puheenjohtaja, arveli tämän pääkaupunkiseudun rakennusmaamaksulain toimineen tehokkaasti tonttien käyttöönoton suuntaan, että minun mielestäni kyseinen laki, jota arvostelin jo sitä laadittaessa, säädettäessä, on pikemminkin suurten rakennusliikkeiden ja gryndereiden maanhankintalaki.

Tilannehan on nimittäin se, että suuriin rakennusliikkeisiin tämä laki ei ole purrut lainkaan.

Sen sijaan pienemmät maanomistajat huolestuessaan uhkaavasta maksusta ovat kääntyneet vastaanottavaisen rakennusliikkeen puoleen, joka on ilmoittanut olevansa halukas ostamaan tällaisen maan. Rakennusliikkeille ei ole mitään merkitystä sillä asialla, kuinka pitkään maa on heidän hallussaan, ainakaan nykyisen veroluokituksen mukaisesti ja koska he pystyvät aikanaan lisäämään maksamansa rakennusmaamaksun asuntojen hintoihin. Tämä on siis toiminut täysin päinvastoin kuin on oletettu ja odotettu.

Ihan lyhyesti vielä: 3 500 neliometrin raja tämä oli erinomaisen hyvä ratkaisu. Toinen lakivaliokunta rakennusasioissa teki jo konsensusperiaatteella toisen peräkkäisen ratkaisun, aikaisemmin rakennusrahaston osalta. Tämän 500 neliön lisäys sanktorajaan merkitsi sitä, että kaikkein suurimmat ongelmat esimerkiksi rintamamiestonttien osalta poistettiin ja nämä pääsivät vapaaksi tästä tuskallisesta tilanteesta, joka heihin kohdistui, koska he olisivat joutuneet maksamaan rakennusmaamaksua omakotitonteista. Tämä laki, jossa nyt ehkä pitkästä aikaa yksityisen kansanedustajan nimellä oleva lakialoite toteutui, on mielestäni todella hyvä laki, vaikka se ei ole kovin pitkä. Sen sisältö on kaikki täyttää asiaa ja kansalaisten parhaaksi.

Ed. Kalliomäki: Herra puhemies! On todettava, että valiokunta on tehnyt hyviä, myönteisiä muutoksia hallituksen esitykseen. Sen lisäksi on kuitenkin syytä muistuttaa, että kun lain tarkoitus on vajaasti rakennettujen kerrostalo- ja rivitalotonttien saaminen nopeasti rakennetuiksi, se merkitsee, että tämä lakiesitys uudessa muodossaan korjaa vain marginaalisesti pääkaupunkiseudun asuntotilannetta. Paljon tärkeämpää olisi, että nopeasti voisimme saada maan ansiotoman arvonnousun leikkaamisen aikaan. Sitä vastassa vain näyttää olevan laaja perustuslaillisten porvareitten rintama eduskunnassakin. Se on kovin valitettavaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87 (HE n:o 213)

6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 88 (HE n:o 222)

7) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 29 (HE n:o 89)

8) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 30 (HE n:o 93)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 15.30.

Täysistunto lopetetaan kello 14.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola
